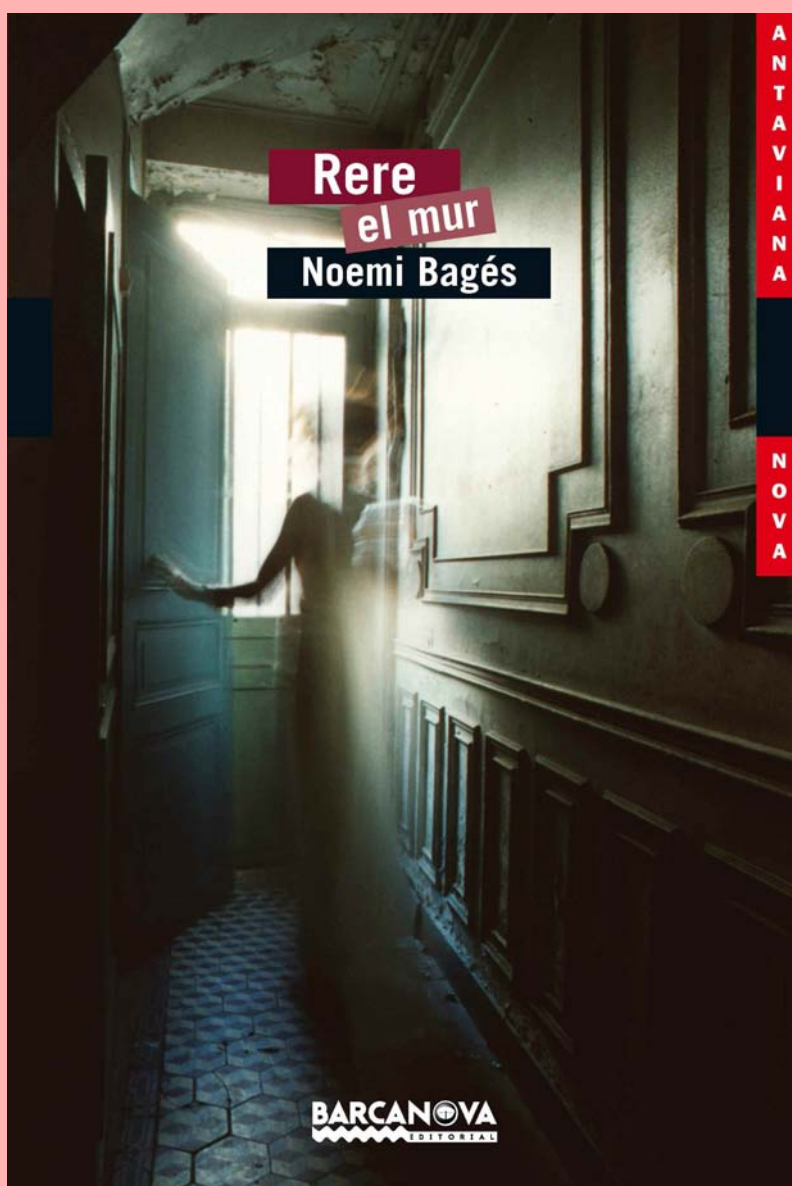

LECTURA ACTIVA

Literatura Juvenil - Antaviana Nova - Sèrie vermella

EINES PER TREBALLAR LA LECTURA A LES AULES

Muntsa Farré

ÍNDEX

L'OBRA I EL SEU ENTORN

Fitxa tècnica	3
Introducció	3
L'autora	4
L'argument	4
Gènere, estil i context literari	5
Tema i subtemes	5
Informació complementària sobre l'autora i la seva obra	6

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

Abans de la lectura	9
Durant la lectura	13
Després de la lectura	60
Avaluació	66

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

Reforç	70
Ampliació	72

L'OPINIÓ DEL LECTOR O LA LECTORA

Opinions i valoracions	74
------------------------------	----

PROPOSTES LÚDIQUES

Activitat	75
-----------------	----

INTERDISCIPLINARIETAT

Activitats	76
------------------	----

LITERATURA COMPARADA

Activitats	77
------------------	----

SOLUCIONARI

80

L'OBRA I EL SEU ENTORN

FITXA TÈCNICA

Títol: *Rere el mur*

Autora: Noemi Bagés

Fotografia de la coberta: Latinstock

Editorial: Barcanova

Lloc i any d'edició: Barcelona, 2009

Col·lecció: «Antaviana Nova», Sèrie vermella, 153

Pàgines: 237

A
N
T
A
V
I
A
N
A

N
O
V
A

INTRODUCCIÓ

Rere el mur és una novel·la en la qual es desenvolupen de forma paral·lela dues històries en dos temps diferents. En el present, hi tenim la família Fort, que està immersa en el projecte de la construcció d'un hotel rural a Vilavella de Sort, al Pallars Sobirà; en el passat, hi tenim la família Renart, engrescada a construir una nova vida a Catalunya després d'haver viscut a Costa Rica. Can Fort i Can Renart són la mateixa casa.

La novel·la ens permetrà descobrir com la veritable unió familiar dóna el coratge suficient per afrontar un canvi de vida; els vicis i les virtuts d'un petit poble amb dos cors diferents: els joves i els grans; i, sobretot, els fantasmes d'un passat mal tancat que demanen auxili a qui els sàpiga escoltar en el present.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

L'AUTORA

La Noemi Bagés va néixer a Frankfurt (Alemanya) l'any 1974, perquè els seus pares van viure quinze anys en aquest país europeu. Quan la Noemi tenia dos anys, tota la família va tornar a Catalunya i es van instal·lar a Tarragona. Des de llavors que l'autora viu en aquesta ciutat.

La Noemi és llicenciada en Filologia catalana i ha treballat com a professora de llengua i literatura catalanes, una vocació que qualifica d'enriquidora, ja que gaudeix de poder «mostrar el gran misteri que suposa que la combinació de símbols arbitraris finits esdevingui un nombre infinit d'històries captivadores». Els seus alumnes i el seu magne do d'observació són ingredients essencials a l'hora de construir els personatges de les seves novel·les, que no vol encasellar en l'etiqueta de literatura juvenil, atès que tant els personatges adolescents com els adults reben un tractament seriós que

vol mostrar l'enorme complexitat dels uns i dels altres. Defuig els tòpics per mostrar una crissàlide de personalitats més enllà dels anys d'experiència vital.

Ha publicat diverses obres, com, per exemple, *Perdoni, a quin segle diu que som?* (2004), *I la mort em parlava* (2006) i *Rere el mur* (2009), totes a l'editorial Barcanova. Les tres novel·les mostren un treball pregon en la interrelació d'arguments, en la caracterització de personatges complexos i, per tant, propers a la realitat, i, finalment, en un interès especial a deixar volar la imaginació per trobar altres temps de la història de la humanitat.

També ha publicat «Septifòbia», dins *A banda i banda de l'ombra i altres narracions*, un recull de contes del Premi Vent de Port 2007.

L'ARGUMENT

La família Fort ha comprat una torre que hi ha als afores de Vilavella de Sort, al Pallars Sobirà, per instal·lar-s'hi i començar les obres que permetran convertir el casalici en el seu habitatge i en un hotel rural que ha de ser el seu *modus vivendi* a partir d'aquest moment. L'arribada de la família, formada pel Dídac i la Mònica i els tres fills de la parella —el Biel i la Paula, que són adolescents, i la petita Ariadna, una nena de cinc anys—, provoca una gran expectació al poble, que recupera les pors i les llegendes que circulen al voltant d'aquesta vil·la que, des que deixà de ser Casa Renart, mai més no ha estat habitada. Els joves del poble, més sincers i menys porucs, les van desgranant al Biel i la Paula quan entren a formar part de la colla. La informació que en van obtenint els germans coincideix amb el que explica l'Ariadna, la qual, des que han arribat al casal, es comporta d'una manera ben estranya: es passa tot el dia jugant amb una amiga imaginària anomenada Ada; cada matí la troben dormint al terra d'una petita habitació del pis de dalt, abraçada a un gat de qui no se separa des que el troba dins la casa, i comença a desatendre els jocs i les relacions que fins aleshores havien estat la seva vida. Tots

L'OBRA I EL SEU ENTORN

L'ARGUMENT

els misteris semblen tenir com a escenari principal una torre de la casa que té una estranya arquitectura per a l'època i per a la utilitat que havia tingut la casa. Finalment, lligant totes les regnes, queda al descobert una història d'amors obsessius que desembocà en dos inicis assassinats quan l'edifici era Casa Renart.

El Joan Renart, un home que viu mig any a Catalunya i mig any a Costa Rica, és un indià que ha fet fortuna, però que no ha sabut endreçar la seva vida amorosa, partida en dues famílies, una a cada continent. La vida se li complica quan la Montserrat, una de les esposes, li demana de viure a Catalunya per recuperar les arrels del seu pare, català d'origen, i conèixer la terra estimada del seu marit. El Joan compleix el seu desig, malgrat que ha de convertir Casa Renart en una preciosa gàbia d'or on reclou muller i filla, a fi de poder continuar la doble vida sense que ningú no se n'assabenti, amb la complicitat de la seva majordoma, consellera i gairebé mare, la Roser. Però la Montserrat descobrirà un dia les cartes de l'altra esposa, l'Antònia Guiu, que escriu al seu marit quan suposadament és a Costa Rica. L'ànsia d'aclarir les coses i denunciar aquest engany provoca una tràgica situació de la qual les nouvingudes de Costa Rica no surten gens ben parades.

GÈNERE, ESTIL I CONTEXT LITERARI

Rere el mur és una novel·la de fantasmes. És una presència espiritual (en el sentit literal del terme) allò que fa de nexa entre dues famílies separades en el temps (un segle), però no en l'espai, i és precisament aquesta aparició la que manté intrigat el lector de l'inici a la fi de l'aventura.

TEMA I SUBTEMES

El tema principal de la novel·la és la **diferent interpretació de l'aparença i la realitat**; la diferència entre allò que podem interpretar a simple vista i el que realment s'esdevé.

Rere el mur fa un joc constant de contrastos entre el que els personatges fan i la intencionalitat que realment els fa de motor. Per exemple: l'actitud de l'Ariadna, que sembla un joc imaginari innocent, obeeix a una presència fantasmal; l'atenció amatent de la Roser i del Joan envers la Montserrat és en el fons un intent de mantenir-la apaivagada i inconscient de la seva situació real; la gent del poble es mostra amable amb la família nouvinguda, però en realitat la deixa ignorant respecte dels rumors de la casa que acaben d'adquirir, etc. Constantment, podem anar indicant la diferència entre el que sembla i el que realment és, fet que podem constatar ja a l'inici del primer capítol, quan l'autora juga amb l'equívoc de parlar d'una casa com si es tractés d'una enamorada.

Els subtemes que tracta la novel·la de la Noemi Bagés són diversos:

– **L'exploració del sentiment amorós.** Les relacions que s'estableixen entre els diferents personatges, tant del present com del passat, mostren diferents concepcions i equilibris amorosos. La novel·la ens fa partir de relacions harmòniques, respectuoses i fructíferes:

L'OBRA I EL SEU ENTORN

TEMA I SUBTEMES

- Dins la família Fort, hi ha una forta complicitat entre tots els seus components en la consecució d'un nou projecte que trasbalsa la seva vida.
- Dins la família Renart, encara que hi hagi un engany de fons, l'amor entre el Joan i la Montserrat és sincer i passional; tots dos es lliuren plenament a la seva filla Immaculada.
- Hi ha també estimació i solidaritat entre els membres de la colla de Vilavella, base que permet donar una bona acollida als nous membres forans que enriqueixen i que alhora són enriquits.
- L'estimació i el respecte dels pares i els germans vers l'Ariadna dóna veu a una petició d'auxili que ve del més enllà.

És precisament el trencament de l'equilibri del sentiment amorós el que duu a les perversions: l'assassinat motivat per un extrem sentit de la possessió.

– La **necessitat de justícia**: els fantasmes que apareixen en el present només desitgen la reparació històrica d'un greuge viscut en el passat.

– La **vida després de la mort**: l'aparició de fantasmes que són esperits d'éssers vius que han mort sense acceptar el seu final dóna pas al desplegament de les creences en un món del més enllà.

– El **turisme rural**: en la construcció de l'hotel rural a Vilavella de Sort, es descriu la contradicció que planteja aquest turisme que vol descobrir el medi rural però sense deixar de gaudir de les comoditats del medi urbà. Gràcies a la construcció de l'hotel, ens podem anar plantejant fins a quin punt el turisme rural no és, en el fons, un parc temàtic i fins a quin punt no altera la realitat que vol descobrir.

– Els **dialectes**: fent créixer el realisme de la novel·la, els habitants de Vilavella s'expressen amb el parlar propi del Pallars.

– Els **indians**: la vida del Joan Renart i l'origen de la seva dona, la Montserrat, posen en contacte el lector amb una realitat del segle XIX, els homes que anaren a fer fortuna a Amèrica i que tornaven a Catalunya, on encarregaven grans construccions arquitectòniques que emulaven la vida espaiosa i luxosa de l'altre continent.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTORA I LA SEVA OBRA

La Noemi Bagés ha creat la pàgina web www.noemibages.cat, que s'estructura en quatre grans blocs, cadascun dels quals inclou diversos apartats:

– **Qui sóc i per què escric**. Inclou una petita autobiografia, algunes fotografies personals i referències a les obres publicades. També conté un recull de ressenyes, crítiques i entrevistes editades en diferents mitjans de comunicació.

– **Webs recomanades**. Conté un recull de webs per a lectors i creadors joves. Hi ha enllaços a revistes com *Cavall Fort*, *Faristol*, *Cornabou*...

– **L'autor convidat**. És un espai de presentació de diferents autors.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTORA I LA SEVA OBRA

– **L'espai del lector cibernauta.** S'hi poden presentar relats curts per ser publicats en aquest web i fer-hi recomanacions de lectures.

Si voleu ampliar la informació sobre l'autora, us recomanem que llegiu les entrevistes publicades el 5 d'agost de 2006 en el *Diari de Tarragona* i el 17 de maig de 2010 en *El Punt Diari*, que trobareu en el subapartat «Crítica» de l'apartat «Premsa i crítica». I si el que voleu és posar-vos-hi en contacte, ho podeu fer a través de l'adreça electrònica que trobareu en el seu web.

Si esteu interessants en el gènere fantasmagòric, us recomanem que llegiu aquest llibre:

– DELGADO, JOSEP-FRANCESC: *Escriure. Pràctiques de llengua i literatura*. Barcelona, Teide, 1991.

També podeu consultar aquesta pàgina web relacionades amb la novel·la:

www.dlc.iec.cat

(Pàgina del *Diccionari de la llengua catalana* en format digital de l'Institut d'Estudis Catalans.)

Filmografia

Més enllà de la relació de la novel·la de la Noemi Bagés amb altres obres literàries que podeu consultar en l'apartat «Literatura comparada», *Rere el mur* es pot relacionar amb pel·lícules en què apareixen fantasmes o esperits:

– *Agárrame ese fantasma* (1941), dirigida per Arthur Lubin i protagonitzada per Abbot i Costello.

Es tracta d'una comèdia molt divertida en la qual els fantasmes provoquen alguns embolics als protagonistes, que han de foragitar uns gàngsters d'una casa.

– *Crim perfecte* (1954), dirigida per Alfred Hitchcock i interpretada per Ray Milland i Grace Kelly.

Tony Wendice vol assassinar la seva dona Margot per aconseguir els seus diners. Per això, fa xantatge a un antic conegut per tal que entri a la casa en la seva absència i estranguli Margot quan aquesta rebí una trucada telefònica. Tanmateix, el pla falla, i és ella la que mata el seu assassí, de manera que passa de ser víctima a ser sospitosa d'assassinat.

– *El fantasma i la senyora Muir* (1947), dirigida per Joseph L. Mankiewicz i protagonitzada per Gene Tierney, George Sanders i Rex Harrison.

En aquesta comèdia romàntica en la qual apareixen fantasmes, Lucy, una jove vídua, se'n va a viure a una casa vora el mar que havia pertangut a un capità de vaixell ara ja mort. El mariner se li apareixerà diverses vegades per foragitar-la de la casa, tal com ha fet altres vegades amb èxit, però aquest cop no se'n sortirà.

– *El sexto sentido* (1999), dirigida per M. Night Shyamalan i protagonitzada per Bruce Willis i Toni Collette.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTORA I LA SEVA OBRA

Explica la relació entre un psicòleg infantil i un nen que viu aterrit perquè és capaç de veure els esperits atrapats dels morts.

– *Hereafter* (2010), dirigida per Clint Eastwood i protagonitzada per Matt Damon i Cecile de France.

La pel·lícula explora el món que hi ha més enllà de la mort i també la presència d'esperits en el cas del vident que està cansat de transmetre els seus missatges.

– *Los otros* (2001), dirigida per Alejandro Amenábar i protagonitzada per Nicole Kidman.

La història transcorre en un casalici victorià on viuen una vídua i els seus dos fills, els quals no poden exposar-se al sol.

– *Rebeca* (1940), dirigida per Alfred Hitchcock i interpretada per Laurence Olivier i Joan Fontaine.

Al cap de poc de perdre la seva esposa Rebeca, l'aristòcrata anglès Maxim De Winter coneix a Montecarlo una jove humil, dama de companyia d'una senyora americana. Poc després, De Winter i la jove es casen, i ambdós van a viure a la mansió anglesa de Manderley, residència habitual de De Winter. Aviat la jove esposa comença a adonar-se que l'ombra de l'anterior senyora De Winter segueix present a la casa, en la seva majordoma i també en els pensaments del seu marit.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

Indicacions per al professorat

En l'apartat a) de l'activitat 1, els alumnes han de descriure la fotografia de la portada del llibre. En aquest cas, es poden fixar en elements molt diversos, com, per exemple, les rajoles antigues (petites i hexagonals) i esquerdades del terra, les parets treballades amb relleus, els sostres alts i escrostonats, l'antiguitat i la deixadesa del conjunt, etc., i, sobretot, la imatge que es retalla contra la claror de la finestra: una dona amb un vestit negre (i potser una altra dona amb un xal blanc, segons la capacitat de l'observador). La transparència de la figura (o les figures) amb la finestra i les parets dóna la idea d'espectre, de fantasma, d'esperit.

En l'activitat 3, les noies i els nois han de buscar les diferents accepcions del terme *esperit* en el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans i dir què tenen en comú. Es tracta que es fixin que totes, des de la més física, referida a l'alcohol, fins a la més metafísica, referida a la divinitat, parlen de l'existència invisible però definible, abstracta, atès que es tracta d'un concepte mental però alhora concret, ja que és definible per la traça observable que deixa.

En l'activitat 4 cada alumne ha de descriure com seria i com es comportaria el seu esperit en unes situacions determinades. Després, han d'introduir les descripcions en una bossa i barrejar-les. En acabat, n'han de treure'n algunes, llegir-les en veu alta i mirar d'endevinar a qui correspon. Finalment, les han de complementar amb els comentaris d'altres companys.

Es tracta d'un joc que ha de facilitar l'exploració que cada alumne faci d'ell mateix, sobre la manera de ser, els tics que té o les accions repetitives que fa, i alhora ha de servir per conèixer les coincidències i les diferències entre la manera com ens veiem i la manera com ens veuen els altres. Així, per exemple, sobre els personatges del llibre diríem que l'esperit de la Marta es reconeixeria per un perfum molt fort i el del Joan ens canviaria les portades dels llibres perquè ens equivoquéssim a l'hora de treure'ls de la motxilla.

Atès que en aquesta activitat cal escriure una redacció, és interessant repassar prèviament l'estructura d'aquest tipus de text i la diversitat d'adjectius per enriquir-lo.

Abans de fer l'activitat 5, repasseu els conceptes *hipònim* i *hiperònim*.

En l'activitat 6, els nois i les noies han d'intercanviar-se títols i arguments de novel·les, contes o pel·lícules en què surtin fantasmes i dir si aquests són exclusius del gènere del terror. En les seves respostes, poden sorgir des de títols com ara *Los otros*, d'Alejandro Amenábar, fins a fantasmes de les novel·les de Harry Potter. Es tracta que, de tot el que vagi sorgint, vegin que els fantasmes poden estar associats al gènere del terror, però també al còmic. Podeu ampliar la informació amb les activitats d'ampliació de l'apartat «Propostes per a la diversitat» i amb l'apartat «Literatura comparada».

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

1. Per familiaritzar-te amb la novel·la, fes les activitats següents:

a) Observa atentament la fotografia de la portada del llibre i digues què et suggereix.

b) Ara llegeix-ne el títol. A què creus que es pot referir?

c) Obre la novel·la i llegeix la informació que trobaràs en la cara interior del tercer full —anomenada *pàgina de crèdits*—. Després, completa les dades següents:

Nom de l'autora: _____

Editorial: _____

Lloc i any d'edició: _____

ISBN: _____

Equip editorial: _____

2. Escriure una novel·la és una tasca complexa que moltes vegades requereix que l'autor o l'autora es documenti i que compti amb l'assessorament d'experts i, sobretot, amb el suport de persones properes. Llegeix la dedicatòria del llibre i els agraïments finals i valora l'espai de l'aparició de cadascun.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

3. Busca el significat del terme *esperit* en el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans en la versió impresa o en la versió digital (www.dlc.iec.cat), compara les diferents accepcions que té i digues què tenen en comú.

4. Ara que ja has llegit les diferents definicions del terme *esperit*, et proposem un joc perquè hi juguis amb els companys i companyes.

a) Moltes de les definicions del terme *esperit* que recull el diccionari es refereixen a l'essència de la persona, a allò que la defineix més enllà de la forma física. A partir d'aquest aspecte, descriu com és el teu esperit, què el defineix i com es comportaria si aparegués enmig de la classe o de la teva família, sempre, però, que tu no hi fossis present físicament.

Escriu la descripció a l'ordinador, però no hi incloguis ni el teu nom, ni el teu aspecte físic ni cap dels objectes que t'acompanyen habitualment. És important que només descriguis actes o trets abstractes.

b) Fiqueu totes les descripcions en una bossa i barregeu-les. Agafeu-ne algunes, llegiu-les en veu alta i mireu d'endevinar a qui de vosaltres corresponen.

c) Finalment, completeu les descripcions amb comentaris dels companys i companyes sobre quin tipus d'esperit creuen que seríeu.

5. Busca en el diccionari el significat del terme *fantasma* i digues què té en comú amb la definició del terme *esperit*.

Quin seria l'hipònim? I l'hiperònim?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

6. Intercanvia amb els companys i companyes títols i arguments de novel·les, contes o pel·lícules en què surtin fantasmes i contesta aquestes preguntes:

a) Els fantasmes o els esperits, són exclusius del gènere de terror? En cas que la resposta sigui negativa, posa'n alguns exemples.

b) Què tenen en comú aquests fantasmes o esperits?

7. Ara que ja has treballat les definicions dels termes *esperit* i *fantasma* i que has fet un recorregut per narracions en què aquests éssers intangibles són protagonistes, escriu, individualment o en grup, una història de fantasmes.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Indicacions per al professorat

PRESENTACIÓ: CAPÍTOLS 1, 2 I 3

Atès que *Rere el mur* desenvolupa dues històries paral·leles, l'autora distribueix la presentació de la novel·la al llarg dels tres primers capítols: en el capítol 1, la història protagonitzada per la família Fort; en el capítol 3, la història protagonitzada per la família Renart, i el capítol 2, el misteri que uneix ambdues històries i que els farà tenir una resolució comuna. Per aquest motiu, us recomanem que treballem aquests capítols com un tot.

Capítol 1. La família Fort

En l'activitat 3, els alumnes han de respondre unes preguntes sobre la família Fort. Feu que s'adonin que en el fragment que els presenta l'únic personatge que el narrador identifica pel nom és l'Ariadna, la filla petita, ja que la nena tindrà un protagonisme ben especial al llarg de la novel·la.

En l'activitat 5, han de dir quines són les dues parts de la casa que criden més l'atenció de la família Fort quan les veu per primera vegada. Feu-los que s'adonin que la torre tindrà un protagonisme destacat en el misteri que planteja la novel·la i que la biblioteca és l'element que ha fet decidir el pare a comprar aquesta casa de les set que havien vist i que el set és un nombre considerat màgic segons la tradició.

Capítol 2. El poble

En l'activitat 4, han d'escriure algunes paraules i expressions que indiquen que els habitants del poble tenen un parlar que els és propi i han de cercar informació sobre aquesta varietat dialectal. Aproveiteu l'activitat per parlar de la diferenciació entre llengua i dialecte, de les variants dialectals del català i dels trets propis de la variant pallaresa.

L'activitat 7 gira entorn del misteri que es comença a intuir i que afecta la família Fort. Ajudeu els alumnes a valorar l'actitud del poble, que decideix no dir res als Fort. Es tracta d'una decisió motivada per un cert menyspreu cap a la gent de «ciutat» i per la manca de racionalitat que té en el fons aquesta creença.

Capítol 3. La família Renart

En l'activitat 1, han de comparar l'inici d'aquest capítol amb el del capítol 1 i dir quines similituds i quines diferències hi ha. A part de les diferències en la visió de la casa i de l'època, hi ha una diferència en la temporalitat. Al llarg de la novel·la, haureu de treballar el fet que totes dues temporalitats no coincideixen. En el cas de la família Fort, és de cinc mesos, i en el cas de la família Renart, de dos. Tanmateix, el temps que es dedica a l'una i a l'altra és de cinc capítols en cada cas, els quals es van alternant.

En l'activitat 6, han de contestar quins aliments pren l'Imma en el seu primer esmorzar a Catalunya. És important que hi surti la xocolata, ja que aquesta tindrà un paper destacat més endavant.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

En l'activitat 7, han d'explicar quins són els orígens de la Montserrat. Aprofiteu l'activitat per treballar la tècnica del resum i perquè s'adonin de la gran admiració que la Montserrat té cap al seu pare, pel codi ètic que aquest va mostrar cap a la persona a qui devia el seu èxit i pel gran amor que va saber transmetre a la seva filla pel seu país, Catalunya.

NUS: CAPÍTOLS DEL 4 AL 15

A partir del capítol 4, es despleguen les dues històries, una protagonitzada per la família Fort i una altra per la família Renart, i comença una alternança entre el present i el passat. Allò que es descobreix en una història ajuda a entendre l'altra, de manera que el lector de vegades obté una informació necessària que li permet afrontar una incògnita del capítol anterior. Per aquest motiu, us proposem que treballem els capítols de dos en dos i que els alumnes vagin anotant les respostes segons que aquestes corresponguin al segle XXI o al segle XIX. Cada dos capítols, digueu-los que s'aturin i que trobin alguna relació entre les dues narracions.

Capítol 5. La família Renart

En l'activitat 2, els nois i les noies han de valorar la posició del Joan i la Montserrat, els personatges principals, en la discussió que mantenen. Es tracta d'obrir una mica el debat ja que, sense conèixer encara la història, es poden generar sentiments contradictoris respecte de cada personatge. D'una banda, es pot entendre la necessitat de socialització de la Montserrat (podem aprofitar per treballar amb l'alumnat quants contactes socials es requereixen realment per desenvolupar-se com a persona); de l'altra, és molt possible que l'alumnat, influït pel romanticisme heretat en la nostra societat, valori l'actitud del Joan com una gran estimació i un desig de protecció. Tant d'una visió com de l'altra deriva una acusació d'egoisme cap al bàndol contrari del debat: l'egoisme de la Montserrat per no entendre la situació privilegiada que li ofereix el Joan i que ha de respectar (també per un tema de classe social) i l'egoisme del Joan per un afany excessiu de possessió (tal vegada justificat per la ideologia patriarcal de l'època).

Capítol 6. La família Fort

En l'apartat b) de l'activitat 7, han de dir què tenen en comú els nois i les noies del poble amb la gent més gran que havia sortit en el capítol 2. Una d'aquestes característiques és el dialecte, no pas el registre. Aprofiteu l'activitat per classificar el vocabulari que utilitzen en dues columnes: una que defineixi la variant dialectal (*açò, veïve, moient-se...*) i una altra que defineixi el registre col·loquial adolescent (*endrapar, xaval, mam, enrotllar-se...*).

Capítol 7. La família Renart

En l'activitat 2, han de convertir un fragment de la novel·la en un diàleg en estil directe. Encara que els nois i les noies han de respectar la informació que transmeten tant el marit com la muller, la tria del vocabulari i dels signes de puntuació emfàtics (preguntes, admiracions, punts suspensius) pot donar lloc a textos diferents. Es tracta que es fixin en els sentiments de culpa que poden generar-se en la Montserrat quan expressa la seva necessitat de sortir de la casa i l'ambigüitat entre el proteccionisme del Joan i la repressió de la llibertat que en deriva.

En l'activitat 4, han de fer un inventari de tot el que la Montserrat encarrega per a la festa que li vol preparar el Joan. Aquesta activitat ha de servir perquè les noies i els nois es facin càrrec

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

de l'esforç físic i econòmic que suposa organitzar una festa d'aquestes característiques (llençols, tovalloles, plats, sabons...) i de l'antelació amb què s'havia de preparar tot en aquella època en què, pel que sembla, tot era molt artesanal. El text deixa entreveure que els preparatius duraran tot un mes.

En l'activitat 7, han de calcular el temps aproximat que transcorre entre el començament i el final del capítol. Després que hagin respost que passa aproximadament un mes, feu que s'adonin que el temps en la narració del segle XIX transcorre més ràpid que en la del segle XXI.

Capítol 8. La família Fort

En el capítol 5, els nois i les noies havien d'explicar què és un eufemisme. Aproveiteu l'activitat 9 del capítol 8 per repassar aquest concepte amb els alumnes i per comentar la necessitat de saber utilitzar el registre adequat tenint en compte la situació comunicativa.

Capítol 9. La família Renart

En l'activitat 1, han d'indicar quant de temps ha transcorregut des del final del capítol 7 fins ara. És una bona oportunitat per recordar que el temps transcorregut en totes dues famílies no coincideix i que el de la família Renart avança més ràpid. D'altra banda, parleu també de la subjectivitat del temps o el temps psicològic, que no coincideix amb el real o físic, perquè com veuran, el mes que ha passat des de la marxa del Joan semblen set, vuit o nou mesos per a la Montserrat.

En l'activitat 3, han de dir en qui busca suport la Montserrat durant la marxa del Joan. És un bon moment perquè s'adonin que tot i que la dona va escrivint cartes als seus pares, que viuen a Costa Rica, no se'ns diu mai que en rebi resposta.

Capítol 10. La família Fort

En l'activitat 5, aprofiteu que es parla del canterano, el moble que hi havia al despatx de la Montserrat, perquè en busquin fotografies i demanin informació a antiquaris.

Capítol 11. La família Renart

En l'activitat 1, els alumnes han de dir quant de temps ha passat des del capítol 9. Es tracta que percebin que fins ara entre un capítol i un altre podia transcórrer molt de temps, atès que la història de la família Renart del segle XIX comprèn prop de cinc mesos. En canvi, a partir d'ara, els capítols 11, 13 i 15 aniran totalment seguits.

En l'activitat 2, han de completar un quadre similar al de l'activitat 2 del capítol 10, en el qual han de comparar l'aparença i la realitat dels fets que s'hi descriuen. Feu que s'adonin que si bé aquest joc tenia una intenció humorística en la història del segle XXI, en la del segle XX incorpora dosis de tragèdia.

DESENLLAÇ: CAPÍTOLS 14, 15 I 16

De la mateixa manera que els tres primers capítols de la novel·la formaven la presentació de la narració, els tres darrers en són el desenllaç.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

PRESENTACIÓ: CAPÍTOLS 1, 2 I 3

Capítol 1. La família Fort

El primer capítol d'una novel·la és molt important, perquè ha de captar l'atenció del lector. Normalment, s'hi presenten els personatges principals.

1. Respon aquestes preguntes:

a) A qui ens presenta l'autora en primer lloc?

b) Quin joc realitza l'autora i com el duu a terme?

c) Quan desfà l'equívoc?

2. Digues en la ment de quin personatge se situa el narrador quan descriu la casa i assenyala els elements que mostren l'admiració prèvia i confirmada per la casa.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Respon aquestes preguntes sobre la família Fort:

a) Quins membres la formen?

b) Com els presenta el narrador?

c) Quin personatge especial presenta juntament amb els membres de la família?

4. En la pàgina 11, la primera descripció de la casa juga amb els sentits de la vista, l'oïda i l'olfacte. Relaciona els camps lèxics de cada un d'aquests sentits.

– Vista: _____

– Oïda: _____

– Olfacte: _____

5. Quines dues parts de la casa criden més l'atenció de la família? Per què?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. Com presenta el narrador el Biel i la Paula, els fills adolescents de la família Fort? Què tenen en comú i quins trets els defineixen?

7. Quin símbol fa servir l'autora per marcar un canvi de temps o de plànol?

8. Compta les vegades que el senyor Orelles surt en aquest capítol i resumeix la relació que manté amb l'Ariadna.

Quina actitud estranya té la nena al final del capítol?

9. De quina època és la casa? En quin moment de la novel·la es diu?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 2. El poble

En el capítol 2 el narrador presenta el poble, la seva gent, el seu parlar i el misteri que envolta la casa que ha comprat la família Fort.

1. En aquest capítol, els homes i les dones són presentats separatament.

a) Quin escenari acompanya cada grup?

b) Com valores aquest fet?

2. Escriu el nom de les dones que surten en la primera part del capítol i també els trets que les caracteritzen.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Escriu el nom dels homes que surten en la segona part del capítol i també els trets que els caracteritzen.

4. Escriu algunes paraules i expressions que indiquen que els habitants del poble tenen un parlar que els és propi i cerca informació sobre aquesta varietat dialectal.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

5. Quin contrast hi ha entre la manera de fer de les dones del poble i la família Fort quan aquesta darrera entra a la carnisseria a comprar?

6. Quins elements còmics destacaries en aquest capítol?

7. En aquest capítol, a partir dels comentaris de la gent del poble ja podem començar a intuir un misteri.

a) A què fa referència aquest misteri?

b) Com actuen els habitants del poble davant d'aquest misteri?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

8. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– fer l'orni (p. 21): _____

– parla del gos i amanís lo totxo (p. 23): _____

– ser el parenostre de cada dia (p. 24): _____

– fer peça (p. 24): _____

– anys i panys (p. 26): _____

– veure's amb cor de (fer alguna cosa) (p. 26): _____

– no estar per orgues (p. 27): _____

– fer-se el milhomes (p. 28): _____

– fil per randa (analitza el joc metafòric que allarga el fragment «amb més randes que fil, si hem de tenir en compte les floritures i detalls que hi afegia» p. 30): _____

– el més calent és a l'aigüera (p. 31): _____

– tenir dos dits de seny (p. 33): _____

– no arribar la sang al riu (p. 34): _____

– posar cullerada (p. 34): _____

– beure a galet (p. 35): _____

– anar-se'n tot en orris (p. 35): _____

– deixar córrer tranquil·les les aigües (p. 36): _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 3. La família Renart

1. Compara l'inici d'aquest capítol amb el del capítol 1 i digues quines similituds i quines diferències hi ha.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2. En quin lloc i en quina data tenen lloc els fets que s'expliquen en aquest capítol? Existeix aquest indret realment?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Quins membres formen la família Renart? Descriu-los a partir de les paraules del narrador o d'altres personatges (en aquest cas, indica qui ho diu i per quin motiu).

This image shows a single sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. En la carta que escriu als seus pares, la Montserrat descriu com és Casa Renart. Coincideixen aquests elements amb els que destaca la família Fort en el primer capítol? En cas que afeixi algun altre detall important, digues de quin es tracta.

5. Fes una llista de tots els elements que ajuden a ambientar aquest capítol al segle XIX.

6. De què és compost el primer esmorzar que l'Imma menja a Catalunya?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

7. Respon aquestes preguntes:

a) Com reacciona la Montserrat quan en la pàgina 46 la Roser diu: «Suposo que deixar enrere els pares deu ser una cosa difícil»?

b) Quin és l'únic motiu de tristesa de la Montserrat?

c) Quins són els seus orígens?

d) Per què es diu així?

8. Què tenen en comú la família Fort i la família Renart?

9. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– fer les Amèriques (p. 46): _____

– tenir un racó (p. 47): _____

– remenar les cireres (p. 47): _____

– explicar sopars de duro (p. 48): _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

EL NUS: CAPÍTOLS DEL 4 AL 15

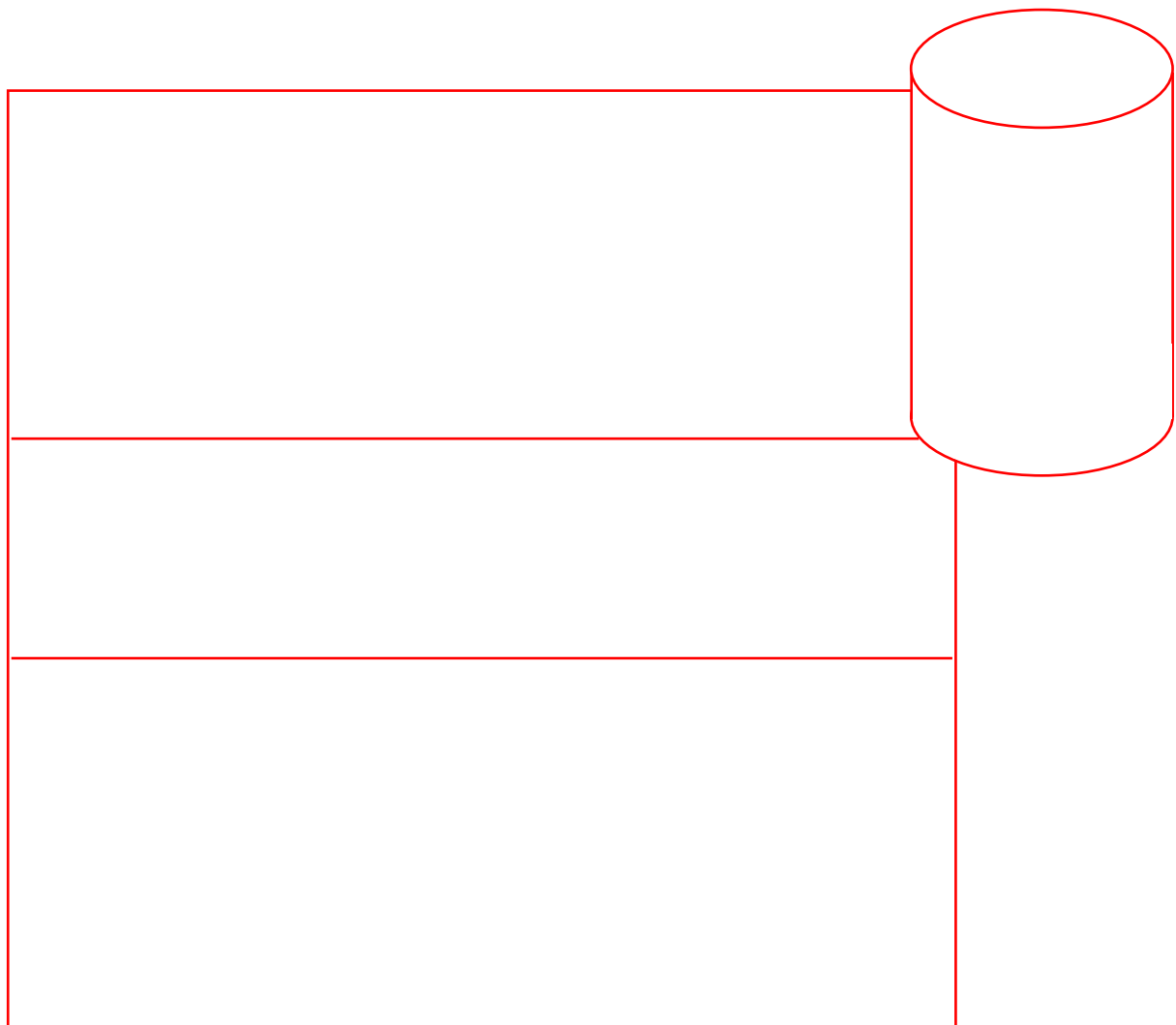
Capítol 4. La família Fort

1. Relaciona cadascun d'aquests personatges amb l'ofici que li correspon:

- a- arquitecte
- b- decorador
- c- cap d'obra

- 1- Pau Cendra
- 2- Marià Costa
- 3- Pilar Coll
- 4- Sílvia Llop

2. Indica com vol distribuir la família Fort els espais de la casa que ha comprat en aquest esquema:

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Respon aquestes preguntes:

a) Què és un anacronisme?

b) Quin anacronisme s'assenyala en aquest capítol?

c) Quina funció li atribuïa el Marià Costa?

d) Quina importància creus que tindrà aquest element arquitectònic al llarg de la novel·la?

4. Quins detalls del capítol contribueixen a crear un clima de misteri i de por?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 5. La família Renart

1. Al començament del capítol, es reprèn un diàleg ja començat.

a) Com es diu aquesta tècnica literària i en què consisteix?

b) Quina finalitat té en aquest capítol?

2. Valora la posició del Joan i la Montserrat, els personatges principals, en la discussió que mantenen.

3. Quant de temps ha transcorregut des del capítol 3, en què vam conèixer la família Renart, fins a la situació que es descriu ara?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. En la pàgina 73, el Joan diu: «És com si una euga blanca pura sang es passeja entre mules...»

a) Què vol dir el Joan amb aquesta metàfora?

b) Creus que és encertada? Justifica la teva resposta.

5. Reconstrueix com era la vida a Costa Rica a partir de la carta de la Montserrat.

Quin contrast hi trobes respecte de la pregunta 4?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. Ara que ja has respost les preguntes 4 i 5, valora per què la Montserrat se sent incòmoda amb la conversa que té lloc al final del capítol.

7. La biblioteca, és un espai comú de la casa tant en el present com en el passat? Per què?

8. Què és un eufemisme? Quins exemples d'eufemisme hi ha en aquest capítol?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

9. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– a la valenta (p. 72): _____

– dormir com un àngel (p. 80): _____

– a corre-cuita (p. 80): _____

– debades (p. 80): _____

– anar de bòlit (p. 81): _____

BINOMI DELS CAPÍTOLS 4 I 5:

ESCRIU UN TÍTOL PER A CADA CAPÍTOL QUE EN RESUMEIXI L'ESSÈNCIA O LA INFORMACIÓ PRINCIPAL.

TÍTOL DEL CAPÍTOL 4: _____

TÍTOL DEL CAPÍTOL 5: _____

ESCRIU L'ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 6. La família Fort

1. Aquest capítol es divideix en dues parts. Quin és l'escenari i el nucli argumental protagonista de cada una?

2. En el capítol 4, hem llegit un tret del caràcter de l'Ariadna que ara es desmenteix. De quin tret es tracta?

3. Escribe tres elements que demostrin que el fet que l'Ariadna demani xocolata desfeta és estrany.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. La tensió que es genera pel misteri en aquesta part del capítol és contrarestada per una mica de comicitat. Qui la protagonitza?

5. Respon aquestes preguntes sobre la desaparició de l'Ariadna:

a) Quina metàfora fa servir l'autora per expressar l'angoixa que sent la Mònica?

b) En quines dues sensacions es basa?

6. En aquest capítol, el Biel i la Paula coneixen els joves del poble.

a) Com els coneixen?

b) Quina tècnica utilitza l'autora per explicar-ho? Justifica la resposta.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

7. Fes aquestes activitats sobre els nois i noies que formen la colla del poble.

a) Diques qui són i explica breument algun detall de cadascun que l'identifiqui.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

b) Què tenen en comú amb la gent gran del poble que havíem conegut en el capítol 2?

8. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– fer el ronsa (p. 83): _____

– fer via (p. 84): _____

– anar-se’n la força per la boca (p. 91): _____

– amb la cua entre les cames (p. 91): _____

– trencar el gel (p. 96): _____

– tocar l'ase (p. 96): _____

– estar més blanc que la cera (p. 97): _____

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 7. La família Renart

1. Aquest capítol es divideix en tres parts. Quin és l'escenari i el nucli argumental protagonista de cada una?

2. Converteix el fragment de les pàgines 99 i 100 que va des de «Al seu parer...» fins a «...no-més era un sacrifici per a ell?» en un diàleg en estil directe.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Quins trets propis dels «contes de fades» té la primera part del capítol?

4. Fes un inventari de tot el que la Montserrat ha de preveure per a la festa que el Joan li vol organitzar i mira de calcular quantes persones creus que hi estaran convidades.

5. Com en la història de la Ventafocs, hi ha un moment en què es desfà tot el conte de fades.

a) Per quin motiu?

b) Què passa amb els preparatius?

c) Com reacciona la Montserrat?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. Fes aquestes activitats sobre la Roser:

a) Digues quin és el seu lema.

b) Informa't de quina figura representa aquest lema.

c) Digues quins avantatges i quins desavantatges pot aportar aquesta actitud.

7. Quant de temps ha transcorregut al llarg d'aquest capítol? Justifica la resposta.

8. Quina expressió fa servir l'autora per assenyalar el sentiment d'impotència de la Montserrat?

9. Al final del capítol el Joan marxa de viatge de negocis.

a) Quantes vegades s'han hagut de separar el Joan i la Montserrat des que són casats?

b) Per què aquesta vegada és diferent?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

10. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions que surten en aquest capítol:

– fer-ne un gra massa (p. 99): _____

– pagant sant Pere canta (p. 99): _____

– no badar boca (103): _____

– en un tres i no res (p. 103): _____

– costa amunt (104): _____

– de coll (p. 104): _____

– caure a sobre com una llosa (p. 107): _____

BINOMI DELS CAPÍTOLS 6 I 7:

ESCRIU UN TÍTOL PER A CADA CAPÍTOL QUE EN RESUMEIXI L'ESSÈNCIA O LA INFORMACIÓ PRINCIPAL.

TÍTOL DEL CAPÍTOL 6: _____

TÍTOL DEL CAPÍTOL 7: _____

ESCRIU L'ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 8. La família Fort

1. Quants dies han transcorregut des de l'arribada de la família a la casa?

2. Qui protagonitza l'element còmic del capítol? Quina funció té l'humor en aquesta part del relat?

3. Per què té tanta importància el narrador omniscient en la primera part del capítol?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. Cada membre de la família és testimoni d'una activitat estranya, convertida ja en rutina, de l'Ariadna. Explica quines són aquestes rutines i raona per què la família no s'adona realment del que li està passant a la petita.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

5. Torna a llegir el primer paràgraf del capítol i recupera aquella informació que t'ha passat desapercebuda abans de conèixer els fets que es narren posteriorment.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. Quin lligam establiries entre la història de la família Fort i la de la família Renart?

7. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– estirar del fil (p. 109): _____

– tenir algú al sac (p. 112): _____

– fer figa (p. 112): _____

– fer el cor fort (p. 112): _____

– anar a pams (p. 112): _____

– qui no en passa, no en conta (p. 113): _____

8. Quins dos sinònims del terme *bufetada* utilitza el Biel en les pàgines 110 i 111?

Quins altres coneixes?

9. Quin eufemisme utilitza el Biel per no ofendre la Paula mentre explica la seva experiència nocturna?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 9. La família Renart

1. Quant de temps ha transcorregut des que va marxar el Joan fins que la Montserrat llegeix la carta que aquest li ha enviat?

2. Fes aquestes activitats:

a) Digues quin moviment cultural estava tenint lloc al segle XIX, just en l'època en què s'ambienta aquesta part de la història.

b) Una de les conseqüències d'aquest moviment és la concepció d'*amor romàntic*. Busca informació sobre aquest concepte i digues si la carta que el Joan Renart deixa a la Montserrat es pot considerar que ho és. Posa'n exemples.

3. En qui busca suport la Montserrat per superar aquesta etapa?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. Què tenen en comú la Roser i el Joan en la forma de tractar la Montserrat?

5. Qui són el Salvador Vázquez i l'Antònia Guiu?

6. Diques per què en la pàgina 133 la Montserrat es pregunta: «On era, ell, ara mateix?».

7. Què ajuda la Montserrat a convèncer-se que el que ha descobert és realment alguna cosa vergonyosa de la història del seu marit?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

BINOMI DELS CAPÍTOLS 8 I 9:

ESCRIU UN TÍTOL PER A CADA CAPÍTOL QUE EN RESUMEIXI L'ESSÈNCIA O LA INFORMACIÓ PRINCIPAL.

TÍTOL DEL CAPÍTOL 8: _____

TÍTOL DEL CAPÍTOL 9: _____

ESCRIU L'ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Capítol 10. La família Fort

1. Quin element fa de lligam entre les dues parts en què es divideix aquest capítol?

[illegible]

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

2. Al llarg del capítol es produeix un joc entre el que es vol aparentar i el que és realitat. Completa aquesta graella en un full a part amb els diferents indicis d'aquest joc:

Personatge	Aparença	Realitat

3. En quin moment del capítol trobem novament la tècnica *in media res*?

4. Quin llibre porta a la bossa la Paula quan es va a banyar al riu? Esbrina'n l'autor, de què tracta i si és casual que s'esmenti en la novel·la.

5. Què és el que crida més l'atenció al Sergi i per què? Què aporta a la història?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. Quina rutina es torna a subratllar en les activitats de l'Ariadna?

7. Els nois i les noies de la colla decideixen fer una marató de cinema.

a) A quina pel·lícula pertany el tràiler en què surt Nicole Kidman? Qui la va dirigir?

b) Quina relació té aquesta pel·lícula amb la novel·la de la Noemi Bagés?

8. El Manel espanta els companys amb una psicofonia. En què consisteix?

9. Quin incident del tot inquietant tanca el capítol?

10. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– veure's la llauna (p. 136): _____

– fer anys i panys (p. 139): _____

– *in fraganti* (p. 140): _____

– tirar la pedra i amagar la mà (p. 142): _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 11. La família Renart

1. Quant de temps ha transcorregut des del darrer capítol?

2. Com en el capítol 8, ara també trobem un complicat joc entre l'aparença i la realitat. Completa aquestes columnes en un full a part amb els diferents indicis d'aquest joc:

Aparença	Realitat

3. Busca informació sobre la novel·la fulletonesca o de fulletó. Creus que la història que explica la Roser per justificar la presència de l'Antònia Guiu a la vida del Joan en té traces? Justifica la resposta.

4. En els capítols 9 i 11, s'esmenta el personatge de madame Claudine. Coincideix la informació que se'n dona en tots dos capítols? Justifica la resposta.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

5. Quin canvi es percep en la Montserrat arran del que està descobrint?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

6. Quines dues anècdotes no es resolen en aquest capítol i deixen la història en suspens fins al proper?

7. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– beure's l'enteniment (p. 151): _____

– buidar el pap (p. 161): _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

BINOMI DELS CAPÍTOLS 10 I 11:

ESCRIU UN TÍTOL PER A CADA CAPÍTOL QUE EN RESUMEIXI L'ESSÈNCIA O LA INFORMACIÓ PRINCIPAL.

TÍTOL DEL CAPÍTOL 10: _____

TÍTOL DEL CAPÍTOL 11: _____

ESCRIU L'ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: _____

Capítol 12. La família Fort

1. Els arquitectes que ha contractat la família Fort fan un descobriment important a la cambra preferida de l'Ariadna.

a) De quin descobriment es tracta?

b) Per què, a l'Ariadna, li agrada tant anar-hi?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

2. Quina diferència hi ha entre el pirata *Sangdeplata* i l'Ada?

3. L'Ariadna té un comportament estrany.

a) Segons la Mònica, quines tres raons podrien explicar-lo?

b) Quina seria la més greu?

4. Per què la família s'amoïna tant quan l'Ariadna rebutja anar a banyar-se al riu amb la Paula i el Biel?

5. Vol, l'Ariadna, anar realment al riu? Raona la resposta.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. Quin descobriment fa la mare sobre el comportament de l'Ariadna que la neguiteja en extrem?

7. Què insinua el narrador quan explica que la claror que ha vist la Mònica a la cambra del segon pis era una flama i no una llanterna?

8. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– si no pots superar l'enemic, uneix-t'hi (p. 172): _____

– sac al blat (p. 172): _____

– passar de taca d'oli (p. 177): _____

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 13. La família Renart

1. Fes una llista de tots els descobriments vitals que la Montserrat i el lector fan per entendre tot el que està succeint.

2. Descriu el canvi que pateix el caràcter de la Roser.

3. Respon aquestes preguntes sobre la Montserrat i la seva filla, mentre són tancades dins la cambra del primer pis:

a) Quina rutina segueix el confinament de la mare i la filla?

b) Quin avantatge dóna aquesta rutina a la Montserrat?

c) Per què falla l'intent de fugida i quines conseqüències té?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– tirar-se a la piscina (p. 185): _____

– cremar l'últim cartutx (p. 185): _____

– vist i no vist (p. 186): _____

– tenir algú de cara (p. 189): _____

– girar les tornes (p. 190): _____

BINOMI DELS CAPÍTOLS 12 I 13:

ESCRIU UN TÍTOL PER A CADA CAPÍTOL QUE EN RESUMEIXI L'ESSÈNCIA O LA INFORMACIÓ PRINCIPAL.

TÍTOL DEL CAPÍTOL 12: _____

TÍTOL DEL CAPÍTOL 13: _____

ESCRIU L'ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

DESENLLAÇ: CAPÍTOLS 14, 15 I 16

Capítol 14. Les històries s'uneixen

1. La Paula i el Biel descobreixen uns fets que de ben segur ja havies descobert en el capítol anterior. De quins fets es tracta?

2. Quina funció té aquest capítol tan breu dins la novel·la?

3. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– fer marrada (p. 193): _____

– passar-ne alguna de molt grossa (p. 194): _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Capítol 15. La tragèdia

1. Com ha canviat la rutina del confinament de la Montserrat?

2. Quants dies passen entre la separació de la Montserrat i l'Ada i l'arribada del Joan? Com ho has sabut?

3. Finalment, el Joan arriba a la casa.

a) Per què la Montserrat qualifica d'inaudita la manera d'arribar del Joan?

b) Què la sorprèn d'aquesta arribada i per què?

4. En capítols anteriors, vam saber que la Montserrat estava embarassada. Quin fet ens ho fa recordar ara i per quin motiu?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

5. Quina valoració fas de l'estat mental del Joan?

6. Per què aquesta narració ambientada al segle XIX té grans dosis de tragèdia, com per exemple *Romeu i Julieta* o *Mar i cel*?

7. Ara ja pots unir totes dues històries en una de sola, de manera que ja tens el motiu de les estranyes rutines de l'Ariadna. Resumeix quines són aquestes rutines.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

8. Valora l'estat mental de la Roser.

9. Un cop fetes les valoracions de la Roser i del Joan, quina teoria sembla que ens vulgui fer arribar l'autora?

10. Busca en el diccionari el significat d'aquestes expressions:

– mirar-se fit a fit (p. 206): _____

– fer més fred que calor (p. 208): _____

Capítol 16. El jurament acomplert

1. S'ha acomplert el jurament de la Montserrat? Raona la resposta.

2. Gràcies a qui descobreixen els cossos de la mare i la filla? Per què?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Com es restableix l'honor de la Montserrat Ferrer i la seva filla?

4. Quin personatge desapareix i quin altre reapareix en la vida de l'Ariadna?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

Indicacions per al professorat

En l'activitat 9 els nois i les noies han de buscar informació sobre plaques o monuments d'homenatge que hi hagi a la seva població o barri i valorar si els personatges reconeguts es mereixen aquest homenatge. Aquesta activitat pot ser interessant perquè s'adonin que aquestes plaques o monuments solen estar dedicats a personalitats polítiques, artístiques o culturals que han fet una aportació a la història de l'indret o de la humanitat en general. També els permetrà adonar-se que han anat variant en funció de l'època en què han estat col·locats. Podeu aprofitar l'activitat per fer un debat sobre quins d'aquests personatges es mereixen aquest reconeixement i quins no el mereixen.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

1. Després d'haver llegit la novel·la, per què creus que l'autora ha triat aquest títol? De quin tipus de títol es tracta?

[illegible]

2. Qui és en Potetes? Quina funció fa en la novel·la?

3. Escriu una redacció en què l'Ariadna expliqui en primera persona del singular tot el que ha viscut durant aquest estiu a partir de com s'explica en la novel·la.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

4. Escriu una redacció en què l'Ada en primera persona del singular expliqui tot el que ha viscut des que els seus pares van decidir deixar Costa Rica i instal·lar-se a Catalunya. Tingues en compte l'evolució del seu estat d'ànim segons els diferents esdeveniments que anirà vivint.

5. De petits, tots hem tingut alguna joguina o alguna nina inseparable, com el senyor Orelles de l'Ariadna o la nina de porcellana de l'Imma. Descriu com era la teva i, si ho recordes, quan vas començar a abandonar-la.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

6. Dissenya un cartell per fer publicitat del llibre. Inventa't una il·lustració que copsi el sentit de l'obra, tot fent un joc amb les xifres dels segles XIX i XXI, en els quals transcorren totes dues històries.

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

7. Valora aquestes afirmacions referides als personatges del Joan i la Roser. Digues quin sentit tenen en el capítol 5 i quina interpretació els dónes ara que ja has acabat la novel·la:

a) «No se'n feia el càrrec. En tot cas, el que ell volia era que la seva dona fos feliç. Ho necessitava.

Ja hi trobaria una solució. Sempre ho feia.» (p. 74)

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal red ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

b) «Vol fer-ho tot ella, sempre. Ja li he comentat alguna vegada que hauríem de tenir un parell de donzelles que l'ajudessin, però no vol ni sentir-ne a parlar.» (p. 79)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue lines, similar to standard notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

8. Quan la Montserrat obre el bagul amagat troba tota la correspondència que l'Antònia Guiu havia enviat al Joan, fet que desencadena la seva desgràcia.

a) Busca contes o narracions en què es castigui la curiositat i escriu-ne els títols.

b) Digues si la història de la Montserrat es podria incloure en aquest tipus de contes i per què.

9. Busca informació de les plaques o monuments d'homenatge que tinguis a la teva població o barri. Valora si, segons tu, mereixen aquest homenatge.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

AVALUACIÓ

Indicacions per al professorat

En l'apartat «Avaluació» podeu utilitzar en qualsevol moment les preguntes de l'apartat «Durant la lectura». Tanmateix, us proposem un seguit de preguntes que cal que els alumnes tinguin clares per poder aprofundir l'anàlisi de la novel·la.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

AVALUACIÓ

1. Contesta aquestes preguntes sobre les dues històries que explica la novel·la:

a) Com es diu cada família protagonista i a quina època pertany cadascuna?

b) Quant de temps transcorre en cada una d'aquestes històries?

2. Des que és a la casa, l'Ariadna es comporta d'una manera estranya.

a) Quines estranyes rutines segueix la nena?

b) Com interpreta la família aquest comportament i quin és el motiu real?

3. La novel·la es titula *Rere el mur*.

a) Per què es titula així?

b) Es tracta d'un títol literal, metafòric o mixt? Justifica la resposta.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

AVALUACIÓ

4. Descriu com és la gent de Vilavella de Sort i explica alguna característica del seu parlar.

5. Quina explicació té la construcció de la torre a la casa de Vilavella de Sort?

6. Què és el que manté el misteri i endarrereix la comprensió de l'element que uneix les dues històries?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

AVALUACIÓ

7. Quin jurament havia fet la Montserrat?

S'acaba acomplint? Justifica la resposta.

8. Quin és el final dels personatges de la història del segle XIX?

9. Quins eren els orígens de la Montserrat?

10. Què troba la Montserrat que acaba destapant l'engany del seu marit?

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

Alfred Hitchcock era un director de cinema anglès que apareixia sempre com a personatge d'ambient en alguna escena de les seves pel·lícules. En aquesta novel·la, també hi ha una presència (en esperit) del director cinematogràfic.

En aquest sentit, us proposem que veieu dues pel·lícules d'aquest director i que les compareu amb *Rere el mur*. Tanmateix, en el cas de la segona pel·lícula, *Crim perfecte*, atès que comparteix menys similituds amb la novel·la de la Noemi Bagés, si no teniu prou temps per veure-les totes dues, seria interessant que almenys en veiéssiu la primera part, en la qual hi ha el cèlebre assassinat amb les tisores.

– *Rebeca* (1940). Les similituds de plantejament i d'argument amb aquesta pel·lícula són prou nombroses com perquè els nois i les noies entenguin o visualitzin millor el que passa en la novel·la.

- La primera escena de la pel·lícula és un *tràveling* en el qual l'espectador travessa una reixa que dona entrada a un llarg camí, al final del qual s'alcen les runes d'un enorme casalici que havia tingut molt de renom en el passat. Més tard, la mateixa escena es repetirà quan la protagonista recorre tot el camí amb el cotxe que condueix el seu marit i descobreix atònita la bellesa imponent de la casa que té nom propi, Manderley. Així doncs, tant la pel·lícula com la novel·la tenen com a protagonista una casa, que serà escenari i testimoni d'històries viscudes i que presenten en primer lloc, abans, fins i tot, que els protagonistes humans.
- Hi trobem la presència d'una majordoma, la senyora Danvers i la Roser, respectivament. Aquesta gaudeix de l'aprovació implícita de l'amo de la casa, però rep amb molta suspicàcia la nova inquilina i, encara que intenta passar desapercebuda, està al cas de tot el que s'hi esdevé per intervenir en la quotidianitat de la història a favor del que ella creu que afavoreix el seu amo.
- S'hi descriu la història d'un matrimoni desgraciat que condiciona un nou amor que sorgeix: el senyor Manderley ha viscut un matrimoni amargant amb Rebecca i el Joan Renart ha viscut un matrimoni infeliç amb l'Antònia Guiu. Ambdós s'enamoren posteriorment d'una dona més jove amb qui viuen una història més plena i feliç. La diferència es troba en el fet que Maxim Winter és vidu i que el Joan Renart és encara casat. Tanmateix, en tots dos apareix el fantasma de l'assassinat de la primera dona.
- Hi ha una presència fantasmal: en la novel·la és pròpiament un esperit, mentre que en la pel·lícula és una presència que esdevé real a partir dels objectes i de les estances on Rebecca havia viscut conservats com si encara fos viva, a més de l'obsessió de la majordoma de fer perviure el seu record. Les aparicions de la senyora Danvers en la pel·lícula tenen molt de presència fantasmal: no es veuen els seus trajectes (baixant una escala, obrint una porta...), sinó que se sent un so, o la jove esposa es gira i ella és sobtadament allà, al centre de l'escena.
- Hi ha una invasió dels sentiments i de les emocions sense control sobre els personatges: ni la majordoma no pot controlar un excés de devoció per Rebecca, ni el senyor Manderley

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

no pot controlar el seu sentiment de culpabilitat i l'eixutesa del seu caràcter consegüent ni tampoc la nova esposa no pot controlar la por i el sentiment d'inferioritat en la seva nova situació matrimonial. En la novel·la, ni la Roser ni el Joan no poden controlar les seves emocions d'amor possessiu i desmesurat.

- La nova esposa és un personatge que està sol i que, per tant, no té ningú amb qui desfogar-se ni demanar consell ni tampoc no pot rebre ajuda externa: la Montserrat té els seus pares a l'altra banda de l'oceà i la nova senyora Winter és òrfena. Ambdues expressen admiració pel pare i, per tant, viuen amb més intensitat (i ceguesa) l'amor vers un marit que és més gran.

- L'organització d'una festa que doni vida a la casa i que doni a conèixer la nova esposa a la resta de membres de la classe social del marit, tot i que en totes dues històries la festa es veu frustrada. En la pel·lícula, la festa s'arriba a celebrar, però la dona no en gaudeix perquè, com que es vesteix igual que Rebecca, es crea un conflicte amb el marit que fa que ella no s'afegeixi a la festa; en la novel·la, és el viatge precipitat del marit el motiu pel qual se suspèn.

- La frase que la senyora Danvers diu en la pel·lícula quan parla de Rebecca a la nova senyora Winter: «Crec que els morts ens observen. Em pregunto si (Rebecca) no torna aquí i els observa». La majordoma invoca la possible presència espiritual per amenaçar la senyora Winter. En el cas de la novel·la, la presència espiritual és veritable, ja que pretén cridar l'atenció i reivindicar el rol d'una víctima desconeguda.

- La denúncia de la doble moral d'un personatge reconegut i admirat per la seva aparença: Rebecca i el Joan Renart són personatges que pertanyen a una classe social alta i són venerats per la seva gràcia i comportament en públic, però ambdós són personatges que amaguen grans baixeses en la seva vida privada.

- La gran diferència entre totes dues històries es troba en el marit: el senyor Winter no fa conxorxa amb la majordoma, accepta la seva presència menystenint el seu caràcter estrany i lluita precisament per protegir la nova senyora Winter; en canvi, el Joan Renart està totalment influït per la Roser i la seva relació amb la Montserrat inclou tant el proteccionisme com l'encarcerament.

– *Crim perfecte* (1954). Hi trobem un triangle amorós (en aquest cas, una dona que té un marit i un amant amb qui voldria iniciar una nova relació), una doble moral d'un personatge reconegut públicament però que mostra un comportament roï en la intimitat (el marit) i la cèlebre escena que es repeteix en la novel·la: l'assassinat en defensa pròpia amb les tisores del costurer.

Com que, en aquest cas, les similituds no són tan nombroses, si no hi ha prou temps de veure les dues pel·lícules, almenys d'aquesta us proposem veure'n la primera part, en què hi ha el cèlebre assassinat amb les tisores.

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ

La història de la família Renart i la forma com és redactada permet treballar la Renaixença com a moviment literari. Emmarcada temporalment al segle XIX, adapta les hipèrboles del moviment literari predominant d'aquesta època. En aquest sentit, us proposem les activitats següents:

1. Definiu el Romanticisme com a moviment cultural europeu: l'exaltació de les passions, els sentiments forçats fins al límit de dominar l'individu, les novel·les fulletonesques en les quals no hi ha termes mitjans ni ambivalències en els personatges, de manera que la bondat i la maldat es donen en estat pur.

Tant la Roser com el Joan són personatges del tot malvats, els quals contrasten amb la bondat de la Montserrat, que la converteix en una víctima ideal. Els personatges de la història del segle XIX no tenen dubtes i actuen seguint les seves determinacions; de fet, la bondat de la Montserrat, que li fa admetre el seu progressiu empresonament a la casa, és justament el que facilita el final tràgic.

2. Trebal·leu la Renaixença com un moviment de moviments, pròpiament català, però que inclou influències clares del Romanticisme, el realisme i el naturalisme europeus.

3. Llegiu l'obra teatral *La filla del mar*, d'Àngel Guimerà, o bé vegeu-ne una representació i compareu-la amb la novel·la *Rere el mur*. Hi podeu trobar nombroses similituds:

– La presència d'un triangle amorós: dues dones (Mariona i Àgata) que lluiten per l'amor d'un home (Pere Màrtir).

– La presència d'una tercera dona malvada —la Roser, en la novel·la de la Noemi Bagés, i la Caterina, en l'obra de Guimerà— que estima fora mesura el protagonista (encara que en *La filla del mar* és un amor sexual i en *Rere el mur* és un amor maternal) i afavoreix la tragèdia.

– Ambdues són tragèdies: els personatges no controlen les seves emocions, l'acció es precipita hiperbòlicament i això els condueix directament a la mort. Àgata matarà Pere Màrtir i se suïcidarà.

– La presència de la doble moral: Mariona, que seria el personatge de classe alta al poble (la filla del cacic Cinquenes), té una imatge pública que no concorda amb la baixesa que trama en la seva intimitat.

– Àgata, com la Montserrat en la novel·la, també és una dona sola, que no gaudeix de la protecció dels pares ni de ningú que pugui ajudar-la o aconsellar-la convenientment, cosa que la fa més vulnerable perquè sigui víctima de la maldat.

– Àgata se sent profundament enfonsada quan s'adona de la traïció de les dues persones que creia que l'estimaven: Mariona (la germana) i Pere Màrtir (el promès). Com la Montserrat, se sent traïda per la Roser (que, en certa manera, li fa de mare) i el Joan (el marit).

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ

4. Llegiu fragments de *La bogeria*, de Narcís Oller. En aquesta novel·la de la Renaixença, es planteja una discussió entre tres personatges —Giberga, el metge, Armengol i el narrador, que és l'*alter ego* de l'autor— sobre si és més important la genètica o l'ambient en l'herència del trastorn mental. Avalueu la situació i evolució de Daniel Serrallonga, que comença tenint un comportament extravagant i acaba sent internat en un sanatori. Giberga creu fermament que la seva bogeria és producte de l'herència genètica del seu pare, però el narrador en culpa la societat i creu que en el trastorn de Daniel hi té una causalitat important l'ambient viscut amb les germanes, amb el veïnat i amb la gent que, com Armengol, se'n riu en lloc d'atendre i ajudar aquests comportaments desmesurats.

En *Rere el mur*, aquest tema també es planteja, perquè la bogeria és compartida pel Joan Renart i la Roser, encara que, malgrat que han conviscut com a mare i fill, no hi ha genètica compartida; la novel·la sembla insinuar que com que el Joan ha crescut en un ambient alterat ha desenvolupat una visió distorsionada de la realitat que li ha fet creure que pot aconseguir uns desitjos que impliquen la submissió d'altres éssers humans.

5. Completeu el treball d'ampliació sobre la Renaixença amb poemes de Jacint Verdaguer que exaltin el món rural i el paisatge, atès que aquesta novel·la presenta aquests escenaris com a rerefons, a part de prendre la seva biografia com a referent per a aquests temes tractats anteriorment:

– El trastorn mental que es va insinuar que havia viscut quan, en tornar del seu viatge a Terra Santa, va exposar idees religioses extremistes i començà a practicar exorcismes a la població, ja que creia en presències espirituals demoníaqes que envaïen les persones.

– El seu contacte amb el marquès de Comillas, Antonio López, quan era el capellà de la Companyia Transatlàntica. El marquès era un home que va fer grans negocis i fortunes a Amèrica. Podem llegir fragments de *L'Atlàntida* dedicats a aquest personatge.

L'OPINIÓ DEL LECTOR O LA LECTORA

Al llarg de la novel·la tenen una gran importància les cartes que la Montserrat envia als seus pares i les cartes que, posteriorment, descobreix que l'Antònia Guiu enviava al Joan Renart. Tanmateix, el gènere epistolar s'ha vist arraconat per la correspondència electrònica, menys elaborada i menys retòrica.

Us proposem que, mentre aneu llegint la novel·la, per parelles els alumnes juguin a enviar-se cartes postals en les quals expliquin les impressions que tenen sobre la lectura des del principi. El fet d'enviar-les per correu permetrà que comprovin la influència del temps transcorregut entre que reben la carta i la responen, de manera que les opinions van evolucionant i es van modificant amb més rapidesa del que aquestes permeten.

En aquest cas, cal que tinguin cura del llenguatge i dels tractaments respectuosos i sempre amables típics de l'època, tal com s'observa en la novel·la.

Podeu ampliar l'activitat fent que les noies i els nois es cartegin amb companys d'altres classes i fins i tot d'altres centres.

PROPOSTES LÚDIQUES

ACTIVITAT

1. Digueu als nois i les noies que creïn una narració de fantasmes, però que abans escullin si hi volen donar un tractament còmic o de terror. Com en la novel·la, també poden barrejar diferents èpoques o, si ho prefereixen, que aquesta tingui lloc en una de sola. La descripció psicològica dels personatges reals i els espirituals és un dels elements que cal treballar amb deteniment.

Si disposeu de les possibilitats tècniques i d'organització necessàries, també podeu fer un curtmetratge sobre la novel·la, la qual cosa implicarà que hagin de redactar un guió, manipular imatges, confeccionar de decorats, etc.

INTERDISCIPLINARIETAT

CIÈNCIES SOCIALS

1. Treballeu diferents temes relacionats amb la novel·la, com ara:
 - La figura de l'indià.
 - La situació geogràfica i històrica dels països del centre i del sud d'Amèrica que acolliren totes aquelles persones que buscaven la possibilitat de desenvolupar-se que no trobaven al seu país.
 - La comparació amb altres fluxos migratoris.
 - La crisi econòmica que va suposar la fil·loxera a Catalunya.

DIBUIX TÈCNIC

2. En la novel·la, el narrador explica que els arquitectes de la família Fort superposen damunt els plànols originals de la casa un segon plànol en paper vegetal en el qual es reflecteixen els canvis que hi volen fer. Feu una activitat semblant amb els alumnes a partir d'un projecte de renovació i remodelació de la seva casa, la seva habitació, l'escola, algun equipament, etc.

LITERATURA CASTELLANA

3. Treballeu les llegendes de Bécquer com, per exemple, *El Miserere*, en la qual també es parla de presències espirituals que influeixen o trastornen la vida de les persones amb qui interactuen.

CIÈNCIES NATURALS

4. Treballeu la modificació dels ecosistemes i dels paratges naturals a partir del desenvolupament del turisme rural.

RELIGIÓ O TUTORIA

5. Treballeu la manera com les creences religioses desenvolupen un món de presències espirituals més enllà de la mort.

ANGLÈS

6. Mireu les pel·lícules d'Alfred Hitchcock *Rebecca* i *Crim perfecte* en versió original.

LITERATURA COMPARADA

Els llibres que presentem a continuació, tant els que són adreçats especialment als joves com a lectors més experts, poden relacionar-se amb la novel·la *Rere el mur* per diversos motius, com s'indica en cada cas, i poden servir per ampliar la llista de propostes lectores segons la predisposició de cadascú.

– FOLCK, JORDI. *El manuscrit de les bèsties*. Barcelona, Barcanova, «Antaviana Nova», 2004.

Es tracta d'una novel·la gòtica ambientada a Anglaterra en plena època victoriana. Uns nens orfes i sense possibilitats econòmiques descobreixen el terrible secret que amaga l'escola de prestigi on van a parar: un director malvat, sense sentiments, aprofita l'isolament dels alumnes per fer-hi experiments i convertir-los en gossos ferotges.

L'ambient de negror, la feblesa dels personatges orfes o aïllats dels seus familiars, la doble moral del director de l'escola —venerat per la seva aparença pública però capaç d'una baixesa moral en la intimitat— i la importància de l'arquitectura on transcorren els fets són elements que es poden comparar amb la novel·la de la Noemi Bagés.

– SÁNCHEZ PIÑOL, ALBERT. *La pell freda*. Barcelona, La Campana, 2002.

Encara que el llibre no parla d'esperits que s'apareixen, hi ha dues similituds amb *Rere el mur* que cal treballar:

En primer lloc, la novel·la té com a protagonista un home, tècnic en meteorologia, que és enviat a una illa petita de l'Antàrtida, allunyada de totes les rutes comercials en un temps on les comunicacions són escasses i rudimentàries. Al cap d'un any, després d'un temps viscut entre el terror i la guerra per la presència d'uns éssers estranys en aquesta illa, s'adona que ningú no ve a rellevar-lo, cosa que el fa reflexionar sobre la precarietat que tota la seva existència i parador depenguin d'un full escrit que pot, ben fàcilment, haver estat mal arxivat o extraviat.

El fet que l'existència d'una persona depengui del paper és una gran vulnerabilitat, sobretot en una època en què les comunicacions i les informacions no tenien cap base informàtica. És el mateix amb què s'enfronta la Montserrat: si les cartes no arriben o es falsifiquen, ella pot deixar d'existir sense que ningú no se n'estranyi.

En segon lloc, en el capítol 16, cap al final, el protagonista reflexiona que per aquest motiu tot és tan trist, ja que el far li fa descobrir que saber la veritat no canvia la vida. Es tracta d'una frase que es pot treballar juntament amb la novel·la de la Noemi Bagés. La Montserrat jura que se sabrà tot, encara que sigui després de la seva mort, i certament s'acaba sabent i s'acaba fent justícia a la seva memòria, però això no canvia res de la vida injusta que van tenir ella, l'Imma i el fill que mai no va arribar a néixer. Aquest pensament del protagonista de *La pell freda* pot motivar un debat a l'aula.

– SEE, LISA. *El pavelló de les peònies*. Barcelona, Edicions 62, 2008.

En *El pavelló de les peònies*, la protagonista, Peònia, explica la seva vida de 45 anys: 16 de viva i 29 de morta (1649-1694). Es tracta d'una òpera que dura tres dies i que és prohibida perquè provoca que les donzelles creguin en històries d'amor passional, fet que contrasta massa durament amb la vida real feta de matrimonis pactats. La donzella protagonista, que ha pogut veure aquesta òpera gràcies al pensament liberal del seu pare, es deixa morir als 16 anys per

LITERATURA COMPARADA

tal de no casar-se amb el promès que la família li ha procurat, abans d'assabentar-se que es tracta realment de Wu-Ren, el jove poeta que havia conegut clandestinament i de qui s'havia enamorat. Des de la seva mort física, resta atrapada com un fantasma afamat, un esperit que resta entre els vius i que pot influir en les seves vides.

La novel·la permet fer un recorregut fascinant per les complexes, elaborades i poètiques creences i rituals xinesos i conèixer amb detall l'art xinès, des del significat profund dels brocats fins al de la cal·ligrafia xinesa, la por que la dona entrés al món de la cultura o la cerimònia d'embenatge dels peus.

En un moment de l'obra, Peònia explica el ritual que ha de seguir la seva mort i també per què queda atrapada com a esperit afamat: ningú no va dibuixar el punt final, després del nom, la dinastia i les dates de vida, en la seva placa ancestral. En quedar com un esperit, l'eternitat plàcida esdevé una eternitat dolorosa, perquè ha d'aprendre a dominar les emocions i la impotència de no poder desafogar-les entre els mateixos que les provoquen, així com aprendre a dominar la fam que només pot satisfer un dia a l'any, quan els vius homenatgen els morts deixant tot de menjar a les portes de les cases.

Només quan es posa el punt final, Peònia pot recuperar la seva pau eterna.

– SETTERFIELD, DIANE. *El conte número tretze*. Barcelona, Empúries, 2009.

La novel·la és un homenatge a la literatura del segle XIX. Igual que en *Rere el mur*, el Romanticisme cau de ple en una mansió protagonista, on el misteri consisteix a descobrir una història d'amors incestuosos i actes truculents, d'identitats falsificades i d'éssers orfes que per aquesta condició són fàcils de subjugar.

Pel que fa al poder de les cartes, gràcies a les quals es pot anar desembrollant tota una història, tal com fa la Montserrat amb les cartes de l'Antònia Guiu, recomanem aquestes dues obres:

– HANFF, HELENE. *84, Charing Cross Road*. Barcelona, Empúries/Anagrama, 2002.

L'obra és un conjunt de cartes intercanviades entre un llibreter londinenc i una escriptora nord-americana a través de les quals coneixem la personalitat d'ambdós, la seva vida i les seves dificultats. Una amistat que neix a partir de l'amor pels llibres.

– TAYLOR, KRESSMAN. *Adreça desconeguda*. Barcelona, La Magrana, 2004.

L'obra és una relació de cartes intercanviades entre dos amics alemanys, un d'ells d'origen jueu, que comparteixen un negoci però que, com que un viu a Alemanya i l'altre als Estats Units, comparteixen una visió ben diferent de la nova onada nacionalsocialista que inunda el país germànic en la dècada de 1940.

A continuació, presentem altres obres relacionades amb *Rere el mur* per diferents motius:

– CABRÉ, JORDI. *Després de Laura*. Barcelona, Proa, 2011.

Aquesta obra, que va ser finalista del 51è premi Sant Jordi de novel·la, parla de la música com a mitjà de connexió amb el més enllà. Podeu ampliar-ne la informació en un article publicat en el diari *Avui* el dia 22 de desembre de 2010.

LITERATURA COMPARADA

– HERNÁNDEZ VENTOSA, XAVIER. *La casa adormida*. Barcelona, Barcanova, 2002.

Aquesta novel·la comparteix amb *Rere el mur* la presència d'una casa protagonista, una casa que també té un element discordant en la seva arquitectura i que coincideix en el fet que es tracta d'una mena de torre de defensa. El protagonista de la història expressa des de la primera línia de l'obra la seva admiració i atracció per aquesta casa que amaga una història misteriosa que s'anirà descabdellant al llarg de la narració.

– MAS, HERMÍNIA. *Estimat, t'he de deixar*. La Garriga, Edicions del Roure de Can Roca, 2010.

Es tracta d'un conjunt de contes dins el qual *Estimat, t'he de deixar*, que dóna nom al llibre, és una mostra de com l'autor vol enganyar el lector, igual que la Noemi Bagés fa amb la descripció de la casa en els inicis dels capítols 1 i 3. En aquest cas, trobem una carta que interpretem com a comiat d'una relació amorosa encara que al final es revela que es tracta d'una criatura que s'està acomiadant del seu xumet.

– NOGUÉ, MARIA ROSA. *La casa dels cants*. Barcelona, Barcanova, 2010.

Com *Després de Laura*, d'en Jordi Cabré, en aquesta novel·la s'estableix una relació entre la música i els fantasmes, que té com a escenari el Palau de la Música Catalana.

SOLUCIONARI

ABANS DE LA LECTURA

1. a) Resposta oberta. A tall d'exemple, s'hi veu una casa antiga i una figura humana (o dues) mig transparent, fet que pot fer pensar que el llibre tracta d'alguna presència espectral.
- b) Resposta oberta. Tanmateix, el títol suggereix un secret o una informació amagada darrere una paret, que tant es pot interpretar real com metafòrica. A partir d'això, segons el que hagin respost en l'apartat a), pot ser que s'apropin molt a la idea de «fantasmes» o «esperits».
- c) Nom de l'autora: Noemi Bagés; editorial: Barcanova; lloc i any d'edició: Barcelona, 2009; ISBN: 978-84-489-2510-9 (expliqueu-los que és un codi que identifica de forma única una obra publicada i que aquest varia quan el llibre es reedita); equip editorial: projectes - Sara Moyano, edició - Montse Ballaró, maquetació - Mercedes Fernández Bravo, assessorament literari - Pere Martí i disseny de la col·lecció - editorial Barcanova.

2. Resposta oberta. Cal tenir en compte que els autors dediquen els llibres a persones per qui senten una estimació especial, perquè probablement han tingut paciència i han estat comprensius davant el temps que han dedicat a escriure l'obra.

En el cas de la Noemi Bagés, la protagonista de *La mort em parlava*, la doctora Puig, té una filla adolescent que es diu Txell, com la persona a qui dedica *Rere el mur*. En aquest cas, l'autora utilitza un recurs diferent per homenatjar una persona estimada.

Pel que fa als agraïments, agraeix a la Rosa Ramoneda l'assessorament sobre la variant geogràfica pallaresa, que l'autora ha tingut la inquietud de reflectir per fer més real la història.

El fet que la dedicatòria es trobi a l'inici de la novel·la i els agraïments al final pot ser una manera de separar la persona de qui rep el suport afectiu —que abasta el fet d'escriure— i la que li dona el suport tècnic —que abasta un aspecte concret de la narració—, encara que en altres novel·les es troben tots junts al principi o al final.

3. Les diferents definicions d'*esperit* són aquestes:

- a) Hàlit (alè o buf suau).
- b) Substància subtil que es considera com a principi de vida.
- c) Substància que es desprèn de certs cossos sotmesos a la destil·lació.
- d) En l'antiga fisiologia, partícules més subtils de la sang que, després de passar pel cervell, arriben a través dels nervis a tots els membres del cos i en possibiliten les funcions sensitives i motrius.
- e) Substància incorporària.
- f) Ésser incorpori.
- g) Ànima d'un mort.

SOLUCIONARI

- h) Ànim, principi de les nostres resolucions.
- i) Ànima racional, pensant.
- j) Impuls dominant segons el qual obrem.
- k) Pensament, conjunt d'idees, de sentiments, dominant en la manera d'obrar, en una obra.
- l) Direcció general seguida per la intel·ligència en alguna cosa.

Totes aquestes accepcions, des de la més física, referida a l'alcohol, fins a la més metafísica, referida a la divinitat, parlen de l'existència invisible però definible, abstracta, atès que es tracta d'un concepte mental però alhora concret, ja que és definible per la traça observable que deixa. Així, en qualsevol pel·lícula o novel·la d'esperits es pot veure una existència invisible a ull nu, però tanmateix visible gràcies a les conseqüències que provoca.

4. Resposta oberta.

5. Segons el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, cada accepció del terme *fantasma* —«imatge mental d'un objecte, especialment il·lusòria o enganyosa», «espectre» i «persona que simula una aparició, un espectre, per espantar els altres»— es refereix a una imatge concreta, a la definició «ànima d'un mort» de *esperit* i a la seva representació teatral respectivament:

La definició de *fantasma* es podria incloure com a hipònim de *esperit*. El fantasma no deixa de ser un esperit, l'ànima d'un mort; per tant, el seu ésser racional tindria, com tots els altres, una direcció concreta o un pensament dominant en la manera d'actuar.

6. a) No. La majoria pertanyen al gènere de terror, com els de la pel·lícula *Los otros* d'Alejandro Amenábar, però també a altres gèneres com el d'aventures, com, per exemple, les novel·les de Harry Potter o, fins i tot, els còmics, per posar-ne alguns exemples.
- b) Tenen en comú el fet que normalment el fantasma és l'esperit d'una persona que no es resigna a morir perquè creu que té una feina pendent, que ha de resoldre alguna qüestió abans de desaparèixer definitivament.

7. Resposta oberta.

DURANT LA LECTURA

Capítol 1

1. a) Ens presenta la veritable protagonista de la història, la casa. Per aquest motiu, es dedica a descriure-la en el primer paràgraf.

SOLUCIONARI

- b) Elimina el substantiu *casa* i el substitueix per pronoms, sintagmes o perífrasis (*la, la seva silueta, les fotografies que n'havia vist...*), de manera que crea un equívoc en la interpretació més romàntica d'una trobada amb una dona bonica i llargament desitjada.
- c) Quan utilitza el pronom *aquesta* en el primer diàleg, quan diu «Ha de ser aquesta, sense dubte», atès que no seria gaire elegant aplicar-lo a una dona.

2. En la ment del Biel, encara que només en aquest fragment, ja que anirà variant el punt de vista al llarg de la novel·la. En el joc de provocar la confusió entre la casa i una enamorada, li va bé situar-se en el personatge de l'adolescent masculí.

Ja només en la primera pàgina trobem molta adjectivació: era impressionant o era encara més bonica del que s'esperava. També destaca l'estat d'excitació de qui observa: el corpenien els nervis, la impaciència per conèixer-la; hi havia fantasiejat moltes vegades; els batecs del cor a la gola.

- 3. a) En la pàgina 10, sabem que són cinc membres, perquè el narrador diu que hi ha deu peus que trepitgen les pedretes de l'entrada. En el mateix primer paràgraf, els divideix en dos grups: els del pare, la mare i l'Ariadna, i els dels dos fills grans. De moment, l'únic personatge que coneixem pel nom és l'Ariadna, la filla petita, que més endavant tindrà un paper rellevant en la novel·la.
- b) El nom del pare, Dídac, apareix en el primer diàleg, mentre que la resta de noms aniran sortint en la pàgina 10: Biel, el del fill gran, i Paula, el de la filla gran, que ja sabem que són germans de l'Ariadna, la filla petita, i Mònica, el de la mare.
- c) El senyor Orelles, un personatge que no és de carn i ossos, però que serà molt important, ja que la seva presència requerida o el seu abandonament seran determinants per valorar l'actitud de l'Ariadna.

- 4. – Vista: foscor, immobilitat, desús, manyocs de rovell.
 - Oïda: grinyols.
 - Olfacte: aiguabarreig d'olors, olor d'humitat, de trastos vells, de resclosit, de la pols juganera.
5. D'una banda, la torre, que segons la pàgina 12 ja els havia cridat l'atenció en les fotografies que havien vist de la casa. Més endavant, en la segona part del capítol, la família assenyalarà l'estranya arquitectura de la torre (murs massa alts, espitlleres que permeten veure però no ser vist, la sensació d'isolament que provoca) i la incògnita sobre la seva utilitat. De l'altra, la biblioteca, l'element que ha fet decidir el pare a l'hora de comprar la casa.

SOLUCIONARI

6. Els presenta com uns grans lectors i alhora còmplices dels pares en el projecte de compra de la casa.

En la pàgina 12, llegim que la Paula és una persona reflexiva i que, quan rumia, es frega el lòbul de l'orella («Era el tic que delatava els moments en què es trencava la closca rumiant alguna cosa, que eren molts.»). El Biel és més espontani i expressiu, com ho confirmen el primer diàleg de la pàgina 9 i el moment en què descobreix la biblioteca de la casa en la pàgina 14. En tots dos casos utilitza la mateixa expressió comodí: «una passada».

7. Tres estrelles. En el cinema, aquesta tècnica correspondria a una fosa en negre.

8. El senyor Orelles, el peluix inseparable de l'Ariadna, té una presència especial en aquest capítol: en la presentació dels personatges; en la pàgina 14, quan l'Ariadna intenta obrir la porta de la biblioteca; en la pàgina 17, quan observen el paisatge des de la torre i quan l'Ariadna expressa que té gana a través d'ell, i en la pàgina 19, abans de cloure el capítol, quan es percep un canvi en l'Ariadna. La nena no recorda que el duu a sobre i l'arrossega per terra embrutant-lo. Aquesta darrera intervenció és important perquè encara expressa afecte pel ninot (l'abraça contra el pit), però ja no li dedica la mateixa atenció.

Xiuxiueja a algú desconegut que no es veu.

9. Del segle XIX.

Quan en la pàgina 17 la família observa que la torre de defensa és un element discordant a la casa, ja que es presenta com un anacronisme.

Capítol 2

1. a) Les dones són presentades a la carnisseria i els homes, al casinet.
b) Resposta oberta. Tanmateix, el narrador presenta una separació de gènere i de funcions clarament tradicional pel que fa a la gent gran del poble: les dones fan la compra i els homes s'entretenen fent la partida.
2. El narrador presenta les clientes de la botiga i anteposa davant del nom de cadascuna el terme *senyora*, fet que dóna una idea de la franja d'edat a què pertanyen.
- Caterina: de seguida es veu la impaciència que té per comentar la darrera notícia del poble: l'arribada dels Fort. De fet, sabem que torna a entrar a la carnisseria, simulant un oblit, per poder parlar-ne.

SOLUCIONARI

- Paquita: és la propietària de la carnisseria. Coneix molt bé les seves clientes i sap conduir-les, combinant les ganes de tafanejar amb la necessitat de fer la seva feina. És mestra de la dissimulació, ja que quan entren els Fort sap fer veure que al seu local no hi ha enraonies.
- Josefina: és vídua des de fa més de trenta anys i no té fills. Cada dia surt a passejar per recomanació de la metgessa a causa d'un problema de genolls. També és molt tafaneja: allarga la compra i està al cas de tots els detalls que ha pogut recopilar de la família Fort quan ha baixat al poble. És la dona que es trasbalsa profundament quan en la conversa sorgeix el misteri que envolta la casa dels Fort.
- Dependenta: no en sabem el nom, però sí que, com la mestressa, sap fer feina i tafanejar alhora.
- Joana: en coneixem el nom força més tard, en la pàgina 25. També allarga la compra demanant la feina més elaborada a la dependenta, com ara trossejar, desossar i pesar dos pollastres.
- Conxita: és mestressa de l'altra botiga del poble que apareix en escena, el Forn Magí. És descrita com una dona grassa encara que àgil de moviments, de caràcter emprenedor i optimista. Ella és qui rep la Josefina trasbalsada.

3. El narrador presenta els homes del poble al Casinet, el seu lloc d'esbarjo. Són els clients Jaume, Rafel i Onofre, i l'amo, en Sagarra, conegut més pel cognom que no pas per Cisco, el nom.

El Jaume és un home lacònic, de poques paraules. El Rafel és irònic i bromista, sap parar els peus a l'Onofre i sap veure la part còmica de la situació del misteri amb què s'enfronten els Fort.

Onofre: és el fatxenda que critica la gasiveria dels altres dos a l'hora d'apostar en el joc i sempre parla de qualsevol tema com si sabés de tot.

Sagarra: és un home emprenedor, que pensa en la manera com pot créixer el seu negoci gràcies a l'hotel que té previst obrir la família Fort.

La descripció dels homes contrasta amb la de les dones, perquè a ells no els mou la impaciència, sinó que deixen passar el temps mentre juguen la seva quinzena partida de dòmino de la tarda i fumen fins a acabar-se els cigarrets pipada per pipada.

Com elles, també formen part del grup de la gent gran per la possibilitat de deixar passar el temps sense obligacions de feina i perquè en la conversa, quan es parla de la pèrdua d'honor del Rafel, es diu que ja fa molt temps que tenia vint anys...

El que diferencia el grup de dones del dels homes és que en el primer domina la curiositat, l'ansietat i fins a un cert punt la preocupació, i en el segon, tant el misteri com els nous hostes són enfrontats amb humor, com quan es parla de la mà d'obra que pot suposar la «companyia» extra de la casa.

SOLUCIONARI

4. Destaquen els imperfets de la segona i la tercera conjugació en *-eva/-iva* (*veïva, volives*) les persones quarta i cinquena de l'imperfet d'indicatiu en *-àvom, -àvou* (*comentàvom, atansàvom*), el condicional amb les terminacions *-ria, -rís, -rí, -rim, -riu, -rín* (*serí, en lloc de seria*), els imperfets de subjuntiu (*féssom...*), els articles *lo, los*, els plurals en *-ns* (*hòmens*), mots propis de l'indret (*camins per vegades, agranar per escombrar, un ramat per un gra-pat*), els determinants i pronomes (*açò, mos...*).

5. La Mònica és ben conscient de l'ansia de tafaneria que desperta la seva visita i sap satisfer-la sense caure en el parany d'autojustificar-se. Amb una mirada fa entendre als fills la necessitat de saludar cortesament, ja que sap que la primera impressió és la que els jutjarà i els acompanyarà al poble, o quan, bo i sabent que volen indagar en la seva vida, espera amb un somriure la pregunta directa sobre quants són de família.

Alhora, en les respostes, desfà els tòpics sexistes aclarint que els homes de la seva família també s'ocupen de les compres, de la cuina i de la neteja. Podríem dir que la Mònica fa una mica de pedagogia.

6. D'una banda, les peticions constants de compra de les clientes per allargar l'estada a la carnisseria mentre la família Fort és a la botiga, i, de l'altra, el fet que la Caterina que es veu constantment com una investigadora, una Sherlock Holmes intel·ligent i perspicaç malgrat que tant la Paquita com la Mònica la veuen simplement com una simple tafanera molt poc subtil («Allò era com entrar a robar en un hort conduint un tractor»).

7. a) El misteri que envolta la casa que han comprat els Fort, coneguda com a Casa Renart.

b) Els veïns no gosen anar a la casa. L'única de les veïnes que hi ha a la carnisseria que va gosar tocar la reixa des de fora va passar la nit en blanc (intuïm que va ser la Josefina, ja que després d'aquest comentari deixa de comprar i no pren el canvi del pagament, se'n va directament al Forn Magí i exclama extenuada que els Fort no saben res). També al casinet els homes parlen d'una presència estranya a la casa de la qual els nous hostes no saben res.

En la darrera part del capítol, ja s'especifica que es creu que a la casa hi ha esperits, tot i que es tracta d'una llegenda que ningú no ha comprovat, però que s'ha anat transmetent de generació en generació.

8. – Fer l'orni (p. 21): fer-se el distret.

– Parla del gos i amanís lo totxo (p. 23): segurament és una expressió pròpia del Pallars que es diu quan apareix en escena algú de qui estem parlant. És equivalent a «no es pot dir mai mal que no surti l'animal».

– Ser el parenostre de cada dia (p. 24): ser una obligació quotidiana.

SOLUCIONARI

- Fer peça (p. 24): cridar l'atenció.
- Anys i panys (p. 26): un munt de temps.
- Veure's amb cor de (fer alguna cosa) (p. 26): atrevir-se.
- No estar per orgues (p. 27): no voler embolicar-se en un afer, una discussió, etc. És complementària de l'expressió *anar al gra*.
- Fer-se el milhomes (p. 28): passar per algú que no té mai por.
- Fil per randa (p. 30): amb tota mena de detall. En aquest cas, és un joc de paraules de l'autora per expressar el guarniment excessiu que fa la Caterina intentant engrandir la seva gesta.
- El més calent és a l'aigüera (p. 31): haver-hi alguna cosa per fer.
- Tenir dos dits de seny (p. 33): tenir raciocini, lògica a l'hora d'actuar o pensar. La forma més estesa és *tenir dos dits de front*.
- No arribar la sang al riu (p. 34): no ser tan greu.
- Posar cullerada (p. 34): intervenir. Tanmateix, la forma correcta és *ficar cullerada*.
- Beure a galet (p. 35): beure sense paladejar, traguejar a raig, sense aplicar els llavis.
- Anar-se'n tot en orris (p. 35): fracassar.
- Deixar córrer tranquil·les les aigües (p. 36): no intervenir i deixar que els fets es desenvolupin espontàniament.

Capítol 3

1. L'autora fa el mateix joc que en el primer capítol: la visió de la casa es confon amb la visió d'algú esperat, com si es tractés d'una trobada amorosa. Tanmateix, les diferències es tradueixen en un canvi de gènere: ara és la Montserrat qui observa, de manera que l'objecte observat és masculí, fet que permet el canvi del terme *casa* pel de *casalici*.

D'altra banda, hi ha els canvis propis de la diferència d'èpoques: en lloc de cotxe es parla de carruatge o de cotxe de cavalls.

Un altre fet destacat és el canvi en el mes d'arribada: la família Fort arriba a la casa a principis de juliol, mentre que la família Renart ho fa a principis d'abril.

Finalment, gràcies al primer diàleg d'aquest capítol que protagonitzen home i muller, sabem que ell es diu Joan (en el primer capítol, gràcies al diàleg pare-fill sabem que el pare es diu Dídac). Tant el Biel com la Montserrat admiren la casa. Tanmateix, la diferència entre totes dues famílies és que si bé la Mònica ha compartit amb el seu marit la tasca d'escollir casa, per a la Montserrat tot és una sorpresa, si tenim en compte que acaba d'arribar de Costa Rica i també pels diferents rols entre home i dona.

SOLUCIONARI

2. A Vilavella de Sort, al Pallars Sobirà, l'any 1897. Ho sabem gràcies a la carta que escriu la Montserrat als seus pares. Aquesta data coincideix amb la data del primer capítol que situa la construcció de la casa a finals del segle XIX.

Vilavella de Sort no existeix realment, però sí que existeix Sort, que és la capital del Pallars Sobirà.

3. La família Renart és composta pel matrimoni format pel Joan i la Montserrat i per la filla de la parella, l'Imma. Hi ha un quart personatge, que si bé no és de la família, hi conviurà i tindrà un protagonisme rellevant: la Roser.

Segons la Montserrat, el Joan és un home dolç, amable i afectuós, que està molt pendent de les seves necessitats i de la seva filla, fins al punt que el qualifica com el millor espòs i millor pare del qual es podria gaudir. El seu caràcter afectuós es verifica més endavant en el tracte que dona a la Montserrat en aquest primer capítol.

La Montserrat és una dona molt atenta i agraïda, tal com mostra la carta que envia sense dilació als pares i en la qual expressa agraïment al seu pare per haver permès que conegués el Joan i també la Roser, perquè la seva atenció va més enllà del que pertocaria a la seva feina de majordoma... Coneixem la seva personalitat directament pels seus actes i no pas pel que comenten els altres personatges.

L'Imma és un personatge molt jove que té poca rellevància. És una nena obedient, però alhora consentida pels avis (i ara per la Roser) i molt estimada, tal com mostren les paraules de la pàgina 46 que li dedicava el seu avi: «Si les nenes com tu es fessin a les plantes, encara vendríem més sucre.»

La Roser és el primer personatge de qui llegim una descripció física detallada, tot i que no gaire agradable (menuda, vestida de fosc i envellida), la qual contrasta amb una amabilitat exagerada, tal com mostra la reacció de la Montserrat davant la primera abraçada de la dona, amb el petó de compromís que li fa l'Imma com a resposta a un petó seu llarg i sorollós o amb el moment que la nena troba que la pell de la Roser no és tan suau com la de la seva àvia. La Roser té tanta complicitat amb el Joan que coneix detalls tan íntims com el fet que diuen *princeseta* a la filla o bé els gustos de la Montserrat i de la nena. Al llarg del capítol, veurem que la Roser és una dona metòdica («La Roser tenia cura de tots els detalls, no n'hi havia cap dubte», p. 44), tret que s'anirà fent més evident al llarg de la novel·la.

4. El recurs de la carta que la Montserrat escriu als pares permet resumir el seu primer dia d'estada a la casa, conèixer els seus sentiments i les seves emocions, a banda de llegir una segona descripció de la seva nova llar. D'aquesta destaca, igual que la família Fort, la torre, la biblioteca on el marit instal·la el seu despatx i una peça de mobiliari que encara no havia sortit, el canterano, que és on la Montserrat escriurà les seves cartes i que es troba a la sala annexa al dormitori, l'alcova. Cap d'aquestes presentacions no és pas gratuïta.

Gràcies a la carta també sabem que el pare de la Montserrat és català, encara que ella no havia estat mai a Catalunya, que el Joan ha fet construir expressament la casa i que quan ha arribat al Principat ja sabia que tornava a estar embarassada.

SOLUCIONARI

5. Sobre la moda, destaquen els vestits llargs, com quan la Montserrat s'ha de recollir les falldilles del vestit en baixar del carruatge, els tirabuixons del pentinat de l'Imma, etc.

Sobre el temps: totes les accions del segle XIX obeeixen o requereixen una concepció del temps que contrasta molt amb l'època actual, com, per exemple, la tinta que cal assecar abans de doblegar els papers, el viatge amb vaixell i amb cotxe de cavalls, la correspondència per carta...

Sobre els objectes: la Roser utilitza una cuina de ferro per cuinar el pollastre.

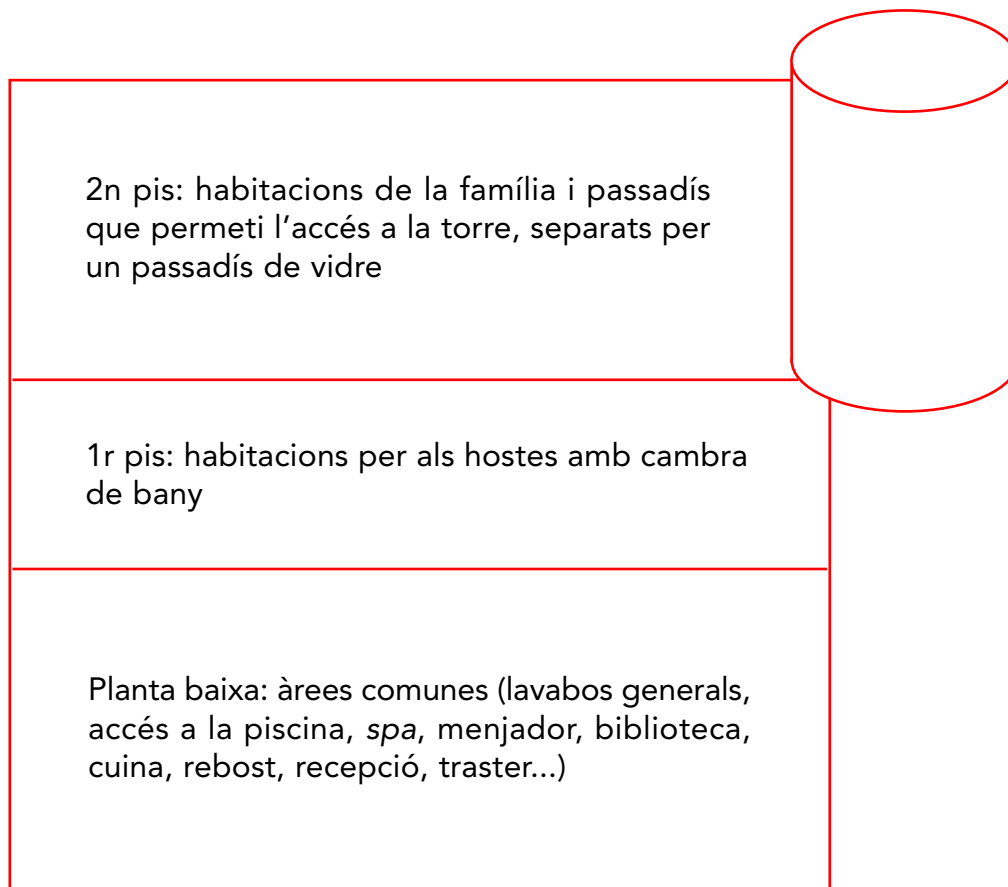
6. De xocolata i melindros, pa i mantega. Aquesta pregunta té com a objectiu que l'alumnat es fixi bé en la presència de la xocolata, que tindrà un seguiment posterior.
7. a) La Montserrat reacciona amb tristesa, tal com indica la frase «Una ombra va creuar-li el rostre».
- b) Enyora molt el seu pare.
- c) El seu pare va decidir emigrar a Costa Rica a fer fortuna, ja que passava moltes penúries a Catalunya, i es va convertir en un terratinent. Allí va conèixer la seva mare en un ball, però no s'hi va voler casar fins que tingués la seva primera plantació de canyamel, nou anys després d'haver arribat.
- d) Perquè la seva mare va voler posar-li el nom de la verge del país a qui tant havia pregat el seu pare fins a Costa Rica i a qui tant agràia cada cop que anaven a l'església.
8. La família Fort i la família Renart tenen en comú l'arribada recent a una casa on la parella ha de desenvolupar la seva vida quan ja està consolidada i té fills. Un altre fet que comparteixen és l'extrema cordialitat i amor que hi ha entre tots els membres, ja que en cap moment no llegim que hi hagi cap desavinença entre ells.
9. – Fer les Amèriques (p. 46): expressió que s'usava antigament per descriure els indians (en la novel·la, s'utilitza el terme castellà *indianos*) i que es refereix bàsicament a anar a fer fortuna.
- Tenir un racó (p. 47): tenir diners estalviats.
- Remenar les cireres (p. 47): manar.
- Explicar sopars de duro (p. 48): explicar històries exagerades i difícils de creure.

Capítol 4

1. a- Arquitecte, 2- Marià Costa i 4- Sílvia Llop; b- decorador, 1- Pau Cendra; c- cap d'obra, 3- Pilar Coll.

SOLUCIONARI

2.

3. a) És un fet, un costum, etc., que no és propi del temps al qual es vol referir o que és incongruent amb el seu ambient, és a dir, que és propi d'una altra època.
- b) La torre circular a la qual s'accedeix des de la segona planta. La seva arquitectura correspondria a una torre de defensa o de vigilància medieval, cosa que no lliga amb la datació de la construcció (segle XIX) ni amb l'entorn paisatgístic (lluny del poble).
- c) Veure-hi sense ser vist.
- d) Resposta oberta. Tanmateix, al llarg del capítol s'hi dedica força atenció, i, quan els nois i les noies hagin llegit el llibre sencer, s'adonaran que és la clau de les intencions del Joan Renart. D'altra banda, aquella nit, tant el Biel com la Paula només tenen el cap en la torre. El primer hi pensa com a observatori des d'on podran contemplar les estrelles; la segona recorda les paraules de l'arquitecte, una torre per veure-hi sense ser vist, i no hi troba sentit.
4. – La foscor: la il·luminació de què els permet disposar el generador només cobreix, i encara amb prou feines, algunes dependències de la planta baixa.
- L'aparició d'un gatet blanc, al qual, misteriosament, l'Ariadna, que no ha tractat mai abans amb aquest tipus d'animals, sap amanyagar-lo perfectament; a més, no li fa por i li posa un nom sense haver-lo de pensar.

SOLUCIONARI

- La seguretat de l'Ariadna a l'hora de triar l'habitació, la certesa de saber quina és l'habitació del gat i també de saber que és allà quan la família creu que ha marxat.
- La personificació d'en Potetes. Es comporta com un amic, fins al punt que va a buscar directament l'Ariadna, la qual el segueix en plena nit, mentre tothom dorm.

Capítol 5

- a) Es diu *in media res*. Es tracta d'una tècnica literària en la qual la narració comença a la meitat de la història i no pas al començament, just en un moment àlgid, per després retrocedir i explicar els fets precedents i concloure més endavant. Aquests textos exigeixen salts en el temps i augmenten el suspens, ja que comencen per un conflicte o un moment rellevant.
 - b) Permet que el lector pugui fer-se càrrec de la sensació de claustrofòbia i tancament que pateix la Montserrat.
- Resposta oberta. D'una banda, hi ha una necessitat de socialització per part de la Montserrat; de l'altra, el Joan es mou per la gran estimació que sent per la Montserrat i pel desig de protegir-la. Tanmateix, es pot interpretar que tant l'un com l'altre són egoistes: la Montserrat no entén la situació privilegiada que li ofereix el Joan i que ha de respectar (també per un tema de classe social) i el Joan actua mogut per un afany excessiu de possessió (tal vegada justificat per la ideologia patriarcal de l'època).
- Ha transcorregut un mes aproximadament. Ho sabem, d'una banda, per les dates de les cartes (la primera carta era del 18 d'abril i la segona, del 21 de maig) i, de l'altra, d'una manera molt més subtil: l'embaràs de la Montserrat. En el capítol tercer, la Montserrat confirmava l'embaràs (cosa que s'acostumava a fer entre el primer i el segon mes) i en aquest capítol es parla de tres mesos: «Ben aviat havia d'estar embarassada de tres faltes» (p. 73).
- a) El Joan diu aquesta metàfora per respondre a la petició de la Montserrat d'acompanyar la Roser al mercat del poble per tal de sortir una mica de casa, després d'un mes d'haver-s'hi instal·lat. El Joan considera que una dona de la seva posició no s'ha de barrejar amb la gent del poble ni té cap necessitat d'anar a comprar personalment. Respon a un classisme absolut que defineix la classe alta com l'elegància i la puresa (euga blanca pura sang) i la classe baixa, com l'escarràs de la societat (mules).
 - b) Resposta oberta. L'alumnat pot valorar com aquesta dicotomia, que té com a base un absolut menyspreu de la classe social, es troba present en molts moments de la història de la humanitat amb bases econòmiques, socials, racials, religioses, polítiques o altres arbitrarietats.

SOLUCIONARI

5. La vida a Costa Rica tenia una base eminentment rural i girava al voltant de les plantacions de canya de sucre (recordeu l'expressió dedicada a l'Imma del capítol 3: «Si les nenes com tu es fessin a les plantes, encara vendríem més sucre»). El pare i la mare de la Montserrat, encara que terratinents, es barregen amb els treballadors: l'un per treballar als camps en la recol·lecció; l'altra, per ajudar l'Esperanza a donar menjar i beure a tots els treballadors.

Entre la família de la Montserrat i el Joan Renart hi ha un gran contrast sobre el concepte de classe social. Aquesta diferència queda encara més reforçada quan es descriu que l'Imma jugava amb els fills de l'Esperanza, el Sebastià i l'Ángeles, o quan la Montserrat preveu que la Roser pugui opinar sobre les gestions que cal fer quan s'organitzi la festa que el Joan li ha promès («De tota manera, la que també tindrà molta cosa a dir-hi serà la Roser», p. 79).

El contrast que la Montserrat pateix a Catalunya deriva d'aquesta concepció diferent de classes: a Costa Rica constantment hi ha gent, rialles i xerrameca; a Catalunya, hi ha molta solitud i, consegüentment, buit. D'aquí que l'organització de la festa proposada pel Joan signifiqui tant per a la Montserrat.

6. En principi, no tindria gaire lògica: la Montserrat s'ha criat en un espai on treballadors i senyors comparteixen les tasques. De fet, el que incomoda la Montserrat no és que la Roser pugui opinar sobre les decisions que afecten la casa, sinó que, en aquest cas, la decisió afecta la parella i no pas l'organització de la llar. Per tant, la ingerència de la Roser en els assumptes privats és excessiva i, a més, li dóna el poder de jutjar la Montserrat tal com fa en la darrera frase que li adreça («El Joan, que no vol que sàpigues que anirà tant de bòlit per ser amb tu. Creu que no el deixaries marxar abans d'hora», p. 81).
7. No. Sí que es tracta d'un espai comú segons la distribució de la casa que planteja la família Fort, mentre que, quan la Montserrat hi passa per davant, diu que la porta era tancada, perquè és el lloc on treballa el Joan. La biblioteca és tancada quan ell hi és dins, però en aquest capítol també ho està, encara que ell sigui a la cuina amb la Roser. Es tracta d'un detall que implica una certa anormalitat (que es confirmarà posteriorment quan coneguem el secret que s'hi amaga).
8. Un eufemisme és una expressió que d'una manera metafòrica substitueix una altra expressió que interpretem com a massa dura o grollera. En són exemples, *reservat* en lloc de *vàter* o *faltes* per referir-se *als mesos que fa que no es té la menstruació*.
9. – A la valenta (p. 72): amb amor propi, massa seriosament.
 – Dormir com un àngel (p. 80): dormir profundament i amb serenor.
 – A corre-cuita (p. 80): apressadament, de manera improvisada.
 – Debades (p. 80): en va.

SOLUCIONARI

- Anar de bòlit (p. 81): actuar precipitadament sense saber ben bé què cal fer, surti el que surti, a causa d'estar desorientat, de tenir moltes ocupacions, etc.

BINOMI DELS CAPÍTOLS 4 I 5:

Respostes obertes. A tall d'exemple:

TÍTOL DEL CAPÍTOL 4: El misteri de la torre

TÍTOL DEL CAPÍTOL 5: La presó d'or

ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: La concepció d'un espai preciós però opri-ment (la torre ofereix vistes meravelloses i la casa és condicionada perquè la Montserrat visqui amb tota mena de luxe; però tant la torre com la casa signifiquen aïllament i reclusió).

Capítol 6

1. La primera part del capítol té com a escenari la casa i, com a nucli de l'argument, l'estrany comportament de l'Ariadna, primer quan desapareix de l'espai-dormitori familiar i després per la conversa que manté la família durant l'esmorzar.

La segona part del capítol té com a escenari un paratge del riu on la colla de joves del poble es troba per passar-hi l'estona i poder-s'hi banyar. En el nucli d'aquesta part descobrim la llegenda misteriosa que envolta la casa.

2. En el capítol 4, quan l'Ariadna té fal·lera pel gatet i per escollir la darrera cambra del passadís com a habitació, el narrador afirma que les obsessions de la nena duren poc: «A la seva filla petita, tal com se li posava una cosa al cap, se li n'anava. Demà ni se'n recordaria: ni de l'habitació ni del gat, que de ben segur que ara tocara el dos i no el veurien més» (p. 67). En canvi, en el capítol 6, la família troba l'Ariadna dormint al terra de l'habitació que havia escollit i amb el gat al seu redós, en lloc del peluix inseparable del senyor Orelles, que ara jeu sol damunt el matalàs de la cuina.
3. Primer, l'Ariadna no havia demanat mai abans xocolata desfeta, segons es dedueix de la reacció de la família, però en canvi ara està del tot segura que en vol. En segon lloc, vol xocolata desfeta perquè la seva amiga Ada en pren, però ningú no coneix l'Ada ni recorda que tingui cap amiga que se'n digui. A més, representa que són al mes de juliol, quan l'escola ja fa un bon grapat de dies que ha acabat, la qual cosa fa encara més estranya la petició: no obeeix a una imitació immediata de resultes d'una conversa al pati... Finalment, atès que som al juliol i fa molta calor, no sol venir de gust prendre xocolata desfeta.

SOLUCIONARI

Potser algun alumne recordarà que la xocolata desfeta ja ha aparegut en la història paral·lela del segle XIX, concretament en el primer esmorzar que la Roser prepara a l'Imma i la Montserrat en la pàgina 44.

4. La comicitat és protagonitzada pel Biel amb la seva veu rogallosa i els comentaris que fa en llevar-se i el gest teatral que fa quan veu que entre la mare i la germana li han organitzat el matí sense comptar amb ell: «El Biel va tossir, fingint un ennuegament histriònic. En aquella casa havien tornat a decidir per ell» (p. 89).
5. a) La metàfora que fa servir per expressar l'angoixa de la Mònica és aquesta: «Aleshores el terra de la cuina havia començat a girar sota els seus peus. [...] Sentint-se l'eix d'una espiral descendent on havia caigut, el vertigen se li havia instal·lat a la boca de l'estómac com una serp que la recargolava i l'estrenyia» (p. 84).
b) D'una banda, en el mareig (girar, espiral, vertigen) i, de l'altra, en l'opressió (la serp).
6. a) El Biel i la Paula passegen amb les seves bicicletes vora el riu, buscant un lloc on poder banyar-se, quan es troben la colla, que els ha reconegut com els nouvinguts de Can Renart, i aquesta els convida a afegir-s'hi.
b) Utilitza la tècnica *in media res*, ja que en la pàgina 93 el narrador diu que els dos germans ja van conèixer alguns membres de la colla tres dies abans i que aquests els van recomanar una part del riu on poder-se banyar.
7. La colla és formada per vuit persones, incloent-hi la Paula i el Biel:
 - El Manel és el més xerraire i bromista del grup, el qual té la seva perfecta correspondència en la Berta, la noia que li segueix les bromes i fins i tot el provoca. Seran l'element còmic i dinamitzador del grup.
 - El Sergi és el noi que agrada a la Paula, tal com demostra la manera com aquesta està pendent del que diu i del que fa. És presentat com un noi discret.
 - L'Anna també és una noia discreta, més aviat vergonyosa, que se sent atreta pel Biel, segons s'adona la Paula. Probablement, té la pell molt blanca, ja que es renova el protector solar molt sovint.
 - De la Natàlia sabem poca cosa; tanmateix, és la que inicia la conversa que deriva en l'explicació del misteri que envolta la casa que acaben de comprar els Fort. En contrapartida, coneixem el Tomàs, que vol evitar tant sí com no que es parli d'aquest tema.
 b) En primer lloc, pel que fa a la llegenda, com a persones joves senten curiositat i temor, tal com la van sentir les persones més grans del capítol 2. Així, la curiositat els porta a apropar-se a la casa i el temor, a no traspassar més enllà de quatre passes la tanca que encercla l'entrada.

SOLUCIONARI

En segon lloc, el dialecte, però no pas el registre. Podeu proposar als alumnes que facin dues columnes de vocabulari: un que defineix la variant dialectal (*açò, veïve, moient-se...*) i una altra que defineix el registre col·loquial i adolescent (*endrapar, xaval, mam, enrotllar-se...*).

8. – Fer el ronsa (p. 83): anar endarrerint el moment de fer quelcom que hom fa de mala gana, en aquest cas, llevar-se quan ja s'està despert.
- Fer via (p. 84): anar de pressa a fer una cosa, estar-hi poc.
- Anar-se'n la força per la boca (p. 91): ser més de paraules que de fets. Seria equivalent al refrany *gos que lladra no mossega*, que significa que les persones que criden i amenacen molt són sovint les menys terribles.
- Amb la cua entre les cames (p. 91): esperitat, avergonyit.
- Trencar el gel (p. 96): interrompre una situació de tensió amb alguna paraula o gest.
- Tocar l'ase (p. 96): aplicar la llengua a la part anterior del paladar i abaixar-la de cop produint un so que expressa contrarietat o fastigueig.
- Estar més blanc que la cera (p. 97): presentar un rostre molt pàl·lid a causa de la por.

Capítol 7

1. Les tres parts en què és dividit el capítol tenen el mateix escenari, ja que la Montserrat i l'Imma sempre són a la casa i mai no en surten (contràriament a la Roser i el Joan, que van i vénen seguint les seves obligacions).

La primera part té com a nucli els preparatius de la festa que el Joan ha proposat de fer per presentar la Montserrat en societat.

La segona, té com a nucli, i contrastant fortament amb l'anterior, la partença immediata del Joan per culpa de la feina i la consegüent desfeta de tot el que s'havia preparat per a la festa.

Finalment, la tercera part té com a nucli la descripció del moment de la marxa del Joan.

2. Resposta oberta. Tanmateix, encara que els nois i les noies han de respectar la informació que transmeten tant el marit com la muller, la tria del vocabulari i dels signes de puntuació emfàtics (preguntes, admiracions, punts suspensius) pot donar lloc a textos diferents. Es tracta que es fixin en els sentiments de culpa que poden generar-se en la Montserrat quan expressa la seva necessitat de sortir de la casa i l'ambigüitat entre el proteccionisme del Joan i la repressió de la llibertat que en deriva.

SOLUCIONARI

3. La frase que resumeix la sensació de ser un conte de fades és: «Només va haver d'allargar un dit per posseir el que li va venir de gust» (p. 101). El conte de fades és un temps en què sembla que tots els desitjos es facin realitat sense haver de fer cap esforç: el desig de la Montserrat de conèixer altra gent es veu superat amb escriu amb els preparatius de luxe que el Joan li procura i la visita dels professionals que li ofereixen un amplíssim mostrari dels seus productes (robes, sabates, targetes...) entre els quals pot triar sense cap limitació. La seva vida, durant aquest període, esdevé trepidant, per les visites que rep i la feina d'organització que se li gira.
4. Resposta oberta.
5. a) Perquè el Joan anuncia que ha d'avançar el viatge a les Amèriques.
 b) Tot queda desfet en tres setmanes: s'atura la confecció de tot el que s'havia encarregat i se suspèn la celebració de la festa.
 c) La Montserrat queda novament sumida en l'avorriment: deixa de tenir més obligacions que el viure quotidià i ja no rep més visites de fora. Així doncs, l'eufòria i la il·lusió de la primera part s'acaben fent fonedisses.
6. a) El lema de la Roser és «no veure-hi, no sentir-hi, no parlar».
 b) És representat per tres micos que amb les mans es tapen els ulls, les orelles i la boca, respectivament.
 c) Té l'avantatge clar que les persones que segueixen aquest lema esdevenen testimonis de tot el que diuen i fan altres persones sense que aquestes tinguin la sensació que hi ha gent forana al voltant. El desavantatge és que poden acabar reduint-les a la condició de «mobles», és a dir, que poden arribar a anul·lar-los la personalitat. En el cas de la Roser, aquesta ho viu com un avantatge: li permet entrar en la intimitat de la parella sense que els seus components no se n'adonin.
7. Aproximadament un mes, ja que durant una setmana la Montserrat va rebent les visites dels comerciants i la notícia de la marxa del Joan arriba tres setmanes més tard i es consuma dos dies després.
8. Ella, amb tantes coses a dir que se li morien abans d'arribar als llavis (p. 105).
9. a) Cinc vegades, una per cada any de casats.
 b) Per tres raons: en primer lloc, l'espai (abans la Montserrat es trobava en territori conegut, el seu país, mentre que ara viu en un territori que no domina); en segon lloc, el clima (el clima calorós i lluminós de Costa Rica no és el mateix que el de Catalunya), i, fi-

SOLUCIONARI

nalment, la companyia (no estava sola i sense coneixences com a Catalunya, sinó amb els seus pares, un munt de treballadors i visitants de la finca). La sensació de solitud i isolament es perceben en el silenci que assola casa Renart.

- 10.** – Fer-ne un gra massa (p. 99): exagerar, portar les coses massa enllà.
- Pagant sant Pere canta (p. 99): tothom està disposat a treballar i a servir en canvi de diners.
 - No badar boca (103): callar, no dir res.
 - En un tres i no res (p. 103): ràpidament, de seguida.
 - Costa amunt (104): costós o desagradable de fer.
 - De coll (p. 104): de temps, de termini.
 - Caure a sobre com una llosa (p. 107): produir una gran emoció o consternació.

BINOMI DELS CAPÍTOLS 6 I 7:

Respostes obertes. A tall d'exemple:

TÍTOL DEL CAPÍTOL 6: Comprem xocolata.

TÍTOL DEL CAPÍTOL 7: Un conte de fades.

ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: El contacte amb el món que envolta la casa: en el capítol 6, el Biel i la Paula s'apropen al poble a comprar la xocolata que demana l'Ariadna i altres productes que la família necessita. L'anada al poble permet que els germans coneguin la colla de joves i més tard s'hi relacionin. La xocolata és un detall important en la transformació de la nena petita. En el capítol 7, ja hem vist que el conte de fades és la possibilitat que té la Montserrat d'entrar en contacte amb altra gent que no siguin la Roser, el Joan o l'Imma. La diferència fonamental és que al segle XXI les persones surten de la casa per trobar-se amb els altres, mentre que al segle XIX són els altres els que visiten la casa.

Capítol 8

1. Nou dies.
2. L'element còmic és novament protagonitzat pel Biel, per la manera que té de narrar l'anècdota que ha protagonitzat durant la nit i per les reaccions de la família que van fent burla del que explica, sempre en un ambient relaxat i ben avingut.

SOLUCIONARI

Tant per a la família Fort com per al lector, la funció de l'humor pretén relaxar la tensió i el temor que provoquen els fets que explica el Biel. La tècnica de convertir un grinyol a quarts de quatre de la matinada en un pet o el reconeixement de la por que fa molt sincerament el Biel (quan parla de la tremolor de les cames que no li permet fugir o de les mans quan creu que la bombeta pampallugueja) són efectius a l'hora de transmetre la informació dels estranys esdeveniments que es produeixen durant les nits sense que inquietin excessivament el lector.

3. El narrador omniscient és clau per entendre la magnitud del que s'esdevé durant les nits. Fins ara, el que sabem és que el gat desvetlla cada nit l'Ariadna, a la qual troben cada matí adormida a la cambra més propera a la torre del segon pis. El Biel, un cop s'ha calmat quan ha vist que qui provoca els sorolls és el gat que arrossega un cable, no ha anat més enllà, però el narrador omniscient ens explica que els sorolls, realment, provenen del joc que està fent l'Ariadna amb la porta a la cambra del segon pis en plena nit.

4. Els pares i germans no donen importància al que està fent l'Ariadna, perquè, tot i que la veuen, no la miren, atès que sempre hi ha un element extern que els distreu.

A diferència de la família de la nena, el lector juga amb avantatge, ja que, gràcies al narrador, pot completar tota la informació fragmentada que va rebent dels diferents personatges.

- El Biel ha estat a punt de descobrir el joc de l'Ariadna. La por ha fet que atribuís l'origen i la causa de tots els sorolls al gat, que és el primer que troba. També el llençol arrugat fa que interpreti que l'embalum del llit de l'Ariadna és en realitat la nena que està dormint. No s'adona d'una de les noves rutines de l'Ariadna: jugar de nit.
- Quan el Dídac està pendent de les explicacions de la Marina, l'amiga del decorador Pau Cendra que visita la casa per comprovar la viabilitat d'un observatori astronòmic, expressa el desig de trobar la Mònica perquè escolti les explicacions directament i evitar d'aquesta manera haver de transmetre una informació que cada vegada troba més complexa (cal afegir que la dona parla baix i que hi ha molt soroll ambiental). Quan el Dídac troba l'Ariadna jugant sola a l'habitació amb el gat, l'única cosa que veu és que la Mònica no hi és, no està atent a la resta de la imatge que conforma una de les noves rutines de la nena: jugar sola durant hores, només amb la companyia del gat.
- La Mònica, la mare, sí que va raonant una sèrie de costums estranys que ha començat a adoptar l'Ariadna, com ara l'afany de menjar xocolata desfeta en ple estiu; la necessitat d'adoptar el gat (recordem que la Paula havia explicat que la família era contrària a tenir animals de companyia en capítols anteriors), atès que ha esdevingut una companyia inseparable de la nena (de fet, ha substituït el que havia estat insubstituïble: el senyor Orelles); el costum de parlar en la primera persona del plural; la identificació d'un amic o amiga imaginaris i l'obsessió per ser a la cambra del segon pis, on la troben dormint cada matí. Ara observa com la nena demana de menjar la xocolata a la caseta de roba que li han instal·lat al jardí, sota el roure, a petició seva; es fixa en la ma-

SOLUCIONARI

nera elegant que té de servir les tasses i els melindros a les seves dues convidades (serveix tres tasses) i se n'estranya. Malauradament, quan busca el model que pot haver inspirat l'Ariadna (s'adona que potser aquest model no existeix) la interromp una trucada al telèfon mòbil que no li permet seguir investigant.

- La Paula, la germana, observa la nena mentre juga al jardí i escolta la cançó que la petita canta, totalment desconeguda per a ella, i també la justificació «Vaig a sopar» que diu quan la Paula l'interromp, i que aquesta última interpreta que li està dient a ella i no pas a algú altre. Així doncs, la germana gran no veu cap relació entre el gest que l'Ariadna es dirigeixi a algú altre, que jugui en cercle com si hi hagués més persones o que, novament, insisteix el narrador, hi hagi tres tasses brutes de xocolata desfeta.

5. Aquest paràgraf insisteix en el fet que l'Ariadna encara dorm profundament malgrat l'hora i la fressa del voltant. Tot i que s'intenti justificar, pel que passa a continuació sabem que a l'Ariadna li falten hores de son, ja que es passa les nits jugant en lloc de dormir.

6. En el fet que la cançó que canta l'Ariadna convida la senyora Montserrat a entrar al cercle i que, precisament, Montserrat és el nom de la muller del Joan Renart, a part de la xocolata.

7. – Estirar del fil (p. 109): fer preguntes a algú perquè expliqui tots els detalls d'uns fets o esdeveniments.

- Tenir algú al sac (p. 112): haver aconseguit l'atenció plena d'una persona.
- Fer figa (p. 112): fallar.
- Fer el cor fort (p. 112): allunyar els temors i enfrontar-se a la situació que els provoca.
- Anar a pams (p. 112): detallar, anar a poc a poc en la narració d'una història o en la resolució d'algun problema, no precipitar-se.
- Qui no en passa, no en conta (p. 113): el fet de viure certs riscos fa que la vida sigui més amena i permet explicar situacions que, un cop passades, poden esdevenir històries plaents.

8. Mastegot i gleva.

En són sinònims bufet, bufa, galtada, bolet, nata, galeta, cop, bleva, carxot, castanya, castanyot, pinya, pinyac, morma, plantofada, catxamona, etc.

9. Sortir a evacuar, per indicar que havia d'anar al vàter durant la nit.

SOLUCIONARI

Capítol 9

1. Un mes.
2. a) El Romanticisme, que, encara que ja superat per altres moviments culturals, manté alguns trets de la seva presència i influència a Europa.
- b) Es tracta d'un amor idealitzat, absolutista i possessiu. És considerat com un sentiment diferent i superior a les pures necessitats fisiològiques, com el desig sexual o la luxúria, i generalment implica una barreja de desig emocional i sexual, atorgant, això sí, més èmfasi a les emocions que al plaer físic. Les característiques més assenyalades d'aquest tipus d'amor es confirmen i es difonen a través de relats literaris, pel·lícules, cançons, dibuixos animats... Es tracta d'un tipus d'afecte que, es presumeix, ha de ser per a tota la vida (t'estimaré sempre), exclusiu (no podré estimar ningú més que a tu), incondicional (t'estimo per sobre de tot) i implica un elevat grau de dependència afectiva (sense tu no podria viure). De vegades, implica una dependència afectiva elevada que pot derivar en aberracions com ara el suïcidi o l'assassinat.

En la carta del Joan podem detectar aquest tipus d'amor en expressions com, per exemple, «Ara m'adono que la meva llar és allà on ets tu, i que les arrels m'han crescut i se m'han fet fortes al teu voltant. Ets la meva terra, la meva saba, allò que m'alimenta, el que em dona la vida», «Sense tu, res no té sentit».

3. En la seva filla Imma i en la Roser, que cada vegada més va prenent un paper més rellevant fins a substituir la mare de la Montserrat, que és massa lluny en aquesta etapa.
4. Tant la Roser com el Joan adopten un paper essencial i necessari a la vida de la Montserrat, perquè ella viu tancada a la casa i no té contacte amb ningú més (la filla encara és massa petita). Ambdós li dediquen tota la seva atenció i tenen cura de tots els seus desitjos i requeriments, de manera que apaguen la possible rebel·lia o exigència de la jove esposa. Entre tots dos construeixen una gàbia d'or per a la Montserrat.
5. El Salvador Vázquez és l'home que retorna al despatx del Joan les cartes que l'Antònia Guiu li envia a Costa Rica; es tracta de dues adreces que la Montserrat desconeix. En Vázquez les hi havia enviat quan, teòricament, el Joan havia estat al Pallars, amb ella i la filla. L'Antònia Guiu és una dona que segons les cartes és també muller del Joan Renart («Me'ls imagino de bracet, il·lusionats, tal com fèiem nosaltres. Ara que veig la Mercè tan feliç no puc deixar de recordar quan festejàvem») i mare de les quatre filles que tenen en comú («"Al pare li semblarà bé, oi?"» No sé si ho diu per si t'agradarà o per si et semblarà bé pagar el compte que està engreixant als millors comerços!», p. 132).

SOLUCIONARI

6. Perquè la Montserrat ha pogut copsar com l'Antònia Guiu interpreta els períodes en què el seu marit ha estat amb ella, a Costa Rica o al Pallars, com si fossin estades a Amèrica per negocis i, reversiblement, espera el seu retorn coincidint amb les absències del Joan, tal com mostra aquest fragment de la pàgina 131:

«Però deixem-ho això. La vida s'ha de viure com ve, i a mi em toca esperar-te. L'estiu em portarà bon temps, i et portarà a tu. Tot farà un gir.

A Barcelona? A l'estiu? Però si el Joan estava passant l'estiu a Amèrica!»

7. El fet que les cartes siguin ben tancades dins un cofre, que aquest sigui ocult rere els llibres en un prestatge que queda poc a la vista i que la clau sigui amagada dins un petit llibre de comptabilitat antic. Tot indica la intenció expressa d'amagar l'existència d'aquesta altra vida.

BINOMI DELS CAPÍTOLS 8 I 9:

Respostes obertes. A tall d'exemple:

TÍTOL DEL CAPÍTOL 8: Els jocs de l'Ariadna

TÍTOL DEL CAPÍTOL 9: Les cartes

ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: El fet que els misteris prenen forma. Tant en la història del segle XXI com en la del segle XIX, el lector coneix el comportament estrany dels personatges per tal que en sàpiga, si més no, les causes. L'Ariadna té un comportament estrany que ha de destapar alguna història oculta i el Joan també té una actitud particular respecte de la Montserrat i el seu confinament a la casa, que ja es comença a poder interpretar mitjançant les cartes.

Capítol 10

1. La festa que faran la Paula i el Biel amb els amics del poble. En la primera part, es parla de l'organització de la festa i en la segona, de la seva celebració.
2. La resposta respondria a l'esquema següent per ordre d'aparició:

Personatge	Aparença	Realitat
Paula	Mostra indiferència respecte de l'arribada del Sergi.	Va mirant constantment el rellotge: l'espera ansiosament.

SOLUCIONARI

Personatge	Aparença	Realitat
Paula	Duu un vestit informal i còmode.	S'ha vestit per agradar el Sergi encara que té en compte el context (excursió al riu).
	Llegeix a la biblioteca.	No està realment llegint, només es pot concentrar en l'arribada esperada de l'amic.
	A l'arribada del Sergi, el saluda com si l'hagués sorprès la seva arribada.	N'ha estat pendent. A més, tal com bé pensa la mare, el soroll de la moto se sent de lluny.
Mare	Se'n va a descansar a les hamacs del jardinet del darrere amb la resta de la família.	Vol desaparèixer d'escena per deixar via lliure a la seva filla i a l'amic, en els quals endevina un desig d'intimitat.
Biel	Vol trobar el Sergi i la Paula dins la casa. Els crida per no haver de caminar tant...	Crida de lluny per anunciar la seva arribada i perquè així tinguin temps de reaccionar en cas que estiguin en una situació compromesa.
Mare	Dóna per segur que els fills organitzaran una festa a casa aprofitant la seva absència.	Té una festa d'aniversari de casament d'uns amics i provoca que els fills en facin una a casa per tal de facilitar-los la integració amb la colla.
Berta	Col·loca els membres de la colla en places fixes, com si improvisés, i sense esmentar-ne els noms en veu alta, per tal de veure les pel·lícules que ha dut el Manel.	La col·locació obeeix a la voluntat que les parelletes es trobin juntes.

3. Mentre la Paula espera l'arribada del Sergi. Després hi haurà un *flashback* que explicarà com es va concertar aquesta trobada i com ha anat finalment.

4. *Mar i cel*, d'Àngel Guimerà. No és gens casual que s'esmenti, ja que es tracta d'una tragèdia de finals del segle XIX que parla d'un amor intens, però impossible per culpa de les diferents circumstàncies socials i religioses dels protagonistes. En aquest capítol, es parla d'històries d'amor incipients, i, encara que no són impossibles, s'hi barregen membres

SOLUCIONARI

que provenen d'ambients diferents: el poble i la ciutat. La narració paral·lela de la família Renart es desenvolupa al segle XIX i també parla d'amors que viuen dificultats tràgiques.

5. El que li crida més l'atenció és el canterano de la cambra del primer pis (la que correspon al dormitori i despatx de la Montserrat en la història del segle XIX). S'hi fixa perquè la seva besàvia en tenia un d'igual; es tracta d'un detall important perquè gràcies al fet que coneix el moble, el noi sap que té compartiments amagats i descobrirà, amb la Paula, els plànols antics de la casa i el diari de la Montserrat.
6. La de passar hores jugant al jardí, sota el roure, on en el darrer capítol llegíem que havia demanat que li instal·lessin la caseta de roba que li havia regalat la seva amiga Carla («On vols que sigui? Jugant sota el roure, com sempre, p. 144»).
7. a) A la pel·lícula *Los otros*, dirigida per Alejandro Amenábar l'any 2001.
b) També es tracta d'una història de fantasmes, d'esperits en un casalici antic, de manera que respon a la llegenda sobre la casa que la colla creu certa. A més, ens prepara per al final del capítol.
8. La psicofonia és un so que queda enregistrat als cementiris i que s'interpreta com les veus dels morts. Es tracta d'un concepte que pertany al món de la parapsicologia.
9. Els nois senten clarament el so d'unes portes que es tanquen i veuen una claror dèbil que es beslluma al fons del passadís (el Biel també havia vist una resplendor tènue la nit que s'havia aixecat per anar al lavabo). A tot això, cal afegir-hi l'afirmació clara de l'Ariadna sobre el fet que una nena i la seva mare l'han vingut a buscar i que ella les veu clarament mentre assenyala el punt on es veu la claror. Encara que tant la colla com els germans segueixen interpretant que el que veu l'Ariadna és l'amiga imaginària que té des que han arribat al Pallars, el lector pot sospitar que es tracta d'una visió fantasmal com la que se suggereix en la llegenda i en la pel·lícula *Los otros*, d'Amenábar, com també en la imatge de la portada de la novel·la.
10. – Veure's la llauna (p. 136): revelar-se l'engany. Tanmateix, l'expressió més acceptada és *veure's el llautó*.
– Fer anys i panys (p. 139): fer moltíssim temps.
– *In fraganti* (p. 140): deformació de l'expressió llatina *in fraganti crimine* (mentre crema el delicte), és a dir, enxampat en el moment que es comet un crim.
– Tirar la pedra i amagar la mà (p. 142): provocar una acció i després dissimular-ne la intenció.

SOLUCIONARI

Fixem-nos en el joc que fa l'autora amb aquesta expressió quan parla de la intencionalitat clara de la mare de provocar que els fills facin una festa amb la colla mentre ella i el Dídac seran fora aquell vespre: «Coneixia els seus fills i la seva timidesa, així que havia posat la primera pedra. O, més ben dit, havia tirat la pedra i no s'havia molestat ni a amagar la mà.»

Capítol 11

1. La història continua just en el punt en què s'havia quedat en el capítol 9.
2. Cal fer un quadre similar, encara que serà important que l'alumnat s'adoni que, si bé aquest joc tenia una intenció humorística en la història del segle XXI, té dosis de tragèdia en la història del segle XIX.

Aparença	Realitat
A la biblioteca, primerament la Roser diu que no sap res de les cartes que ha trobat la Montserrat.	La Roser ho sap tot. De fet, no se sorprèn gens quan veu la Montserrat a la biblioteca sanglotant damunt les cartes. No demana pas llegir-les ni tampoc veure-les per comprovar el que la Montserrat li explica.
Serenitat de la Roser en les formes i les explicacions.	La Roser està tensa i fins i tot aterrida en veure que la Montserrat està disposada a actuar.
La Roser es preocupa per l'estat de la Montserrat, que pot afectar el nadó que duu al ventre.	Intenta guanyar temps per trobar la manera com ha de reaccionar i el que ha de fer.
La Roser promet, amb veu conciliadora, que l'endemà acompanyarà la Montserrat a conèixer l'Antònia Guiu.	La Roser només es dona temps per calmar la Montserrat i poder tramir el que ha de fer per tornar a recuperar el control de la situació.

3. La novel·la fulletonesca es va desenvolupar durant el segle XIX i el nom li ve de la forma en la qual es publicava, ja que s'entregaven els capítols durant diferents dies juntament amb els diaris. El contingut era sempre una història histriònica i sentimental, amb personatges plans i dividits en bons i dolents, que, amb la mentalitat del segle XXI, es percep sempre exagerada i, per tant, poc versemblant.

SOLUCIONARI

Si ens fixem en la història que explica la Roser sobre la identitat de l'Antònia Guiu, aquesta hi correspon plenament: un enamorament que desafia la diferència de classe, la descoberta que en realitat els dos amants són germans, l'embogiment de l'amant rebutjada, el sacrifici de l'home essencialment bo i honrat que no se'n vol desdir...

4. El nom de madame Claudine ja havia sortit en el capítol 9, quan l'Antònia Guiu diu en una carta que és la professora de francès de les seves filles, mentre que en el capítol 11 la Roser diu que madame Claudine era coneguda com madame Amour, una dona francesa que el pare del Joan havia mantingut i amb qui havia tingut una nena.

Tot i que no hi ha cap indicatiu que la Montserrat lligui els dos noms, pot ser que els nois i les noies se n'adonin. Així doncs, aprofiteu per treballar l'especulació sobre l'argument i si la coincidència fa més o menys creïble la història de la Roser.

5. Es produeix un canvi radical en la Montserrat, ja que des que l'hem coneguda sempre l'hem vist com una dona molt amable, afectuosa i complaent amb els qui l'envolten, encara que hi hagi coses que no li agradin (com el confinament a què és sotmesa), que tanmateix accepta per l'afany d'agrair l'esforç i les temences dels altres. En canvi, ara s'imposa verbalment i gestualment a la Roser per obligar-la a satisfer les seves demandes encara que no siguin del grat de la majordoma, com en aquests tres exemples:

- Quan reivindica el seu rol en la pàgina 152: «Ja comencen a cansar-me, les vostres promeses i secrets... Jo també formo part d'aquesta família.»
- Quan imposa amb la mirada el silenci a la Roser en la pàgina 162: «La noia no va haver de dir res perquè l'altra entengués que havia arribat el moment de callar. Amb una mirada glaçada i el rictus rígid en va tenir prou.»
- En l'èmfasi que posa en la repetició de les instruccions en la pàgina 163: «Demà aniràs a fer avisar el cotxer, he dit.»

6. Hi ha dos elements que fan sospitar que la Montserrat encara viurà esdeveniments més terribles: d'una banda, les cartes que hi ha al fons del bagul i que ella havia escrit però que no havien estat enviades a Costa Rica (encara que la Roser ho havia d'haver fet) i, de l'altra, el fet que la porta de la seva habitació fos tancada amb clau (recordem que en la pàgina 129 del capítol 9 s'havia dit que les claus sempre eren a mans del servei). Per tant, ambdues accions tenen l'autoria segura de la Roser.

7. – Beure's l'enteniment (p. 151): fer accions o prendre decisions que fan pensar que la persona ha embogit, perdre la raó.
- Buidar el pap (p. 161): desfogar-se, amollar en paraules tot allò que s'ocultava als altres.

SOLUCIONARI

BINOMI DELS CAPÍTOLS 10 I 11:

Respostes obertes. A tall d'exemple:

TÍTOL DEL CAPÍTOL 10: L'Ada i la seva mare

TÍTOL DEL CAPÍTOL 11: L'Antònia Guiu i les seves filles

ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: La realitat amagada sota un joc d'aparences. Ja hem vist, en l'anàlisi dels dos capítols, com en ambdós hi ha una realitat aparent que amaga una intencionalitat al darrere. La diferència és que aquest joc té un caire còmic i positiu en la història del segle XXI, mentre que en la història del segle XIX pren un caire tràgic. Les incògnites en ambdues històries cada cop poden definir-se més clarament: en l'una, qui són l'Ada i la seva mare; en la segona, qui són realment la Roser i el Joan.

Capítol 12

1. a) Gràcies als plànols que hi havia amagats al canterano, descobreixen que l'habitació del segon pis més propera a la torre té un mur que va ser aixecat posteriorment i que amaga al darrere un espai de 47 centímetres. Aquest descobriment té conseqüències sobre el projecte de remodelació de la casa, ja que si el darrere és buit, ja no es tracta d'una paret mestra de gran gruix i, per tant, no pot suportar un pes tan gran com en el cas de la maquinària de l'ascensor que hi havia d'anar al damunt. Cal remarcar que l'únic desajust dels plànols focalitza l'atenció en la cambra que ja planteja la incògnita de per què l'Ariadna hi passa tantes hores.
- b) En la segona part del capítol, descobrim que l'Ariadna s'hi passa tantes hores perquè diu que l'Ada viu darrere la paret, igual com la mare viu al jardí, sota el roure. D'aquesta manera, trobem l'explicació del motiu pel qual la nena no s'aparta d'aquests dos espais.
2. El pirata *Sangdeplata* és un personatge imaginari que s'inventaven el Biel i la Paula quan jugaven de petits, mentre que l'Ada és l'amiga imaginària de l'Ariadna amb qui menja xocolata desfeta, canta cançons i juga. La diferència rau en el fet que el pirata *Sangdeplata* només sorgia quan jugaven a buscar un tresor; en canvi, l'Ada té una presència constant i exclusiva en la vida de l'Ariadna. La nena ja no juga amb ningú més fins al punt que només vol estar amb l'Ada, malgrat que es tracta d'una figura imaginària per a la resta de la família.
3. a) Les tres raons que dóna la Mònica per explicar l'aïllament de l'Ariadna en un món imaginari són aquestes:
 - Se li fa difícil adaptar-se al nou entorn on no hi ha infants de la seva edat amb els quals pugui jugar o perquè són massa lluny del poble per coincidir-hi.

SOLUCIONARI

- La seva família ha estat tan centrada en la remodelació de la casa que potser la nena ha trobat que no li han prestat prou atenció.
 - Pateix un trastorn mental que li fa viure la ficció com si fos realitat.
- b) La tercera raó seria la més greu, atès que no n'hi hauria prou amb un canvi d'hàbits per resoldre'l.
4. D'entrada, perquè la nena rebutja un joc real per un d'imaginari quan, teòricament, els imaginaris es desenvolupen quan manquen estímuls externs per distreure's. En segon lloc, i el que és més greu, perquè quan la Paula vol entrar en aquest joc amb l'Ariadna oferint un banyador imaginari per a l'Ada, la nena el rebutja radicalment perquè no és real. Així doncs, es confirma que l'Ariadna viu com a real la presència de l'Ada, de la mare i de totes les activitats que duen a terme juntes, cosa que sembla confirmar la teoria del trastorn mental.
5. Resposta oberta. En realitat, l'Ariadna sí que desitja anar al riu tal com li ha proposat la seva germana Paula. Ho demostra el fet que ho proposa a l'Ada i li demana que ho preguntis a la seva mare. L'únic que passa és que s'està adaptant als desitjos d'aquesta amiga invisible.
6. El descobriment que neguiteja tant la mare és que l'Ariadna es lleva poc després que tothom s'hagi adormit per jugar amb l'amiga invisible; per tant, en realitat dorm menys del que pensava i, a més, passa tota la nit allunyada de la seva família.
- El neguit esdevé extrem quan l'Ariadna qualifica la mare real de dolenta i la imaginària de bona, perquè significa que cada cop pren més distància de la realitat.
7. Insinua que potser es tracta d'un esperit. És habitual representar els esperits amb una flama, tal com fa la religió catòlica, per exemple, quan parla de l'Esperit Sant. El fet que la Mònica vegi una flama surant a un pam de terra confirma la teoria, que el lector ja pot gairebé confirmar, que la nena està realment jugant amb algun esperit perdut que resta a la casa. Aquesta claror tènue sempre acompanya les anades de la nena cap a la cambra del segon pis: ho havíem vist en l'anècdota narrada pel Biel i quan la colla s'havia quedat a dormir a la casa.
8. – Si no pots superar l'enemic, uneix-t'hi (p. 172): es tracta de convèncer l'altre a partir del seu propi discurs.
- Sac al blat (p. 172): fet aconseguir.
 - Passar de taca d'oli (p. 177): excedir-se, ser exagerat.

SOLUCIONARI

Capítol 13

1. – L'element clau que descobreix la Montserrat és que la Roser i el Joan feien conxorxa perquè la dona visqués confinada a la casa i que, de resultes del seu aïllament, ningú no pogués ajudar-la ni reclamar-la en cas que els seus plans es torcessin.
 - El fet que el Joan està, efectivament, mantenint una doble vida amb dues famílies diferents. Es tracta d'una situació relativament fàcil de sostenir mentre la distància entre totes dues famílies era tan insalvable com abans, però realment és complicada ara que totes dues són a Catalunya.
 - El fet que la filla de la Montserrat sempre és anomenada Imma (la mare va néixer a Costa Rica, on els diminutius es formen escurçant el nom pel començament, seguint el costum castellà), mentre que la Roser l'anomena Ada (els diminutius en català es formen pel final), i aquesta Ada és l'amiga imaginària de l'Ariadna. Per tant, aquí el lector ja relaciona, òbviament i sense cap mena de dubte, ambdues històries.
 - Trobem la cançó del ball de la casseroles que cantava l'Ariadna al jardí.
 - Descubrim, per tant, el perquè de la torre que tant intriga els arquitectes del segle XXI: com ells ja insinuen la seva construcció obeeix a un desig de no ser mai vist per ningú que circuli pels voltants.
2. La Roser pateix un canvi radical, ja que passa de ser la dona atenta, atent i complaent a ser una dona agressiva, molt brusca, tant amb l'Ada com amb la Montserrat, com ho demostren aquests exemples: «I tu, nena, calla, ja!» (p. 186) o «I què vol, ara, la senyora?» (p. 187).
3. a) En la segona part del capítol el narrador descriu els dies que transcorren d'una manera repetitiva: la porta s'obre només cinc vegades al dia (esmorzar, dinar, berenar de xocolata desfeta, sopar i aigua per rentar-se) i es canvien els llençols cada quatre dies. La Montserrat passa el temps distraient la nena amb jocs i cançons infantils, brodant, llegint i, sobretot, escrivint. És important ressaltar el fet que la Montserrat escriu damunt el canterano per desfogar-se, atès que aquests seran els papers que la Paula hi trobarà dins.
 - b) La rutina permet a la Montserrat planejar una forma d'acabar el captiveri, ja que ha estudiat perfectament cada un dels moviments de la Roser cada vegada que obre la porta. L'objectiu és fer que l'Ada tanqui les dues dones a dins per poder negociar la seva escapadòria a partir d'aquí.
 - c) Surt malament perquè quan la Roser entra a l'habitació deixa la safata amb el menjar en la trajectòria que segueix la porta en tancar-se, de manera que la nena ensopega i cau, fet que dona temps perquè la Roser reaccioni. A partir d'aquí, la Roser decideix separar mare i filla.

SOLUCIONARI

4. – Tirar-se a la piscina (p. 185): llançar-se a utilitzar una oportunitat per dur a terme quelcom.
- Cremar l'últim cartutx (p. 185): recórrer a la darrera oportunitat de dur a terme quelcom.
 - Vist i no vist (p. 186): molt ràpidament.
 - Tenir algú de cara (p. 189): tenir algú a favor d'un mateix.
 - Girar les tornes (p. 190): canviar la sort d'algú.

BINOMI DELS CAPÍTOLS 12 I 13:

Respostes obertes. A tall d'exemple:

TÍTOL DEL CAPÍTOL 12: La cambra del segon pis

TÍTOL DEL CAPÍTOL 13: El confinament

ELEMENT QUE UNEIX AMBDÓS CAPÍTOLS: La relació entre els dos capítols són l'Ada i la cambra del segon pis. Explícitament, sabem que la nena, que fins ara havíem conegut amb el nom d'Imma, també era anomenada Ada per la Roser. D'altra banda, quan al final la majordoma separa mare i filla, la Montserrat sent la seva filla plorar al pis de dalt, on hi ha les cambres, i, més concretament, la darrera que dóna a l'escala de la torre. Per tant, l'alumnat, que ja ha pogut relacionar totes dues històries, pot arribar a deduir, abans que el narrador li ho expliqui, que és la cambra on l'Ariadna passa el temps jugant i on en el capítol 12 els arquitectes assenyalen un mur que modifica l'estructura original de la casa, que és clarament un dels misteris que resta per aclarir.

Capítol 14

1. Gràcies a la lectura del diari que havia actuat com a catarsi per a la Montserrat, la Paula i el Biel, i, per tant, també els seus pares, descobreixen que a la casa hi va viure una nena que es deia Ada, nom que coincideix amb el de l'amiga imaginària de l'Ariadna; que aquesta nena i la seva mare van ser segrestades dins la casa, i que la cançó que cantava l'Ariadna és recollida en aquest diari i que coincideix amb la que la Montserrat cantava a l'Ada.
2. Aquest capítol és molt breu si es compara amb la resta, ja que la seva única funció és que la família Fort conegui el que el lector ja sap i que, per tant, pugui arribar a la mateixa conclusió, amb l'ajut, a més a més, de la darrera frase del diari de la Montserrat que llegim en la pàgina 197: «Juro que el món sabrà que he existit i què m'han fet. Ho juro. I serà en aquesta vida o en l'altra.»

SOLUCIONARI

De fet, és la base que connecta la història del segle XXI amb la del segle XIX: l'esperit de la Montserrat que segueix lligat a la casa per acomplir el seu jurament.

3. – Fer marrada (p. 193): passar per un camí més llarg que el camí dret.
 - Passar-ne alguna de molt grossa (p. 194): esdevenir-se un fet de conseqüències molt greus.

Capítol 15

1. La rutina del confinament desapareix, de manera que les condicions de vida de la Montserrat es van degradant: ara només s'alimenta dos cops al dia a base de pa sec i aigua i la higiene esdevé precària.
2. Fins a l'arribada del Joan passen onze dies. Sabem que la Montserrat sent plorar la nena durant cinc dies i després hi ha un silenci absolut durant sis dies més. Tanmateix, el Joan encara triga un dia més a visitar-la a la cambra.
3. a) Perquè el Joan arriba conduint el cotxe de cavalls, cosa que no correspondria a un senyor de la seva condició social.
 b) Creu que l'arribada del Joan serà la fi del seu captiveri i que ell, en saber que ha estat descobert, acceptarà que tant ella com la nena se'n tornin a Costa Rica («La Montserrat es va veure en el transatlàntic de tornada a Costa Rica, amb l'Imma, deixant enrere un pasat que no voldria recordar més», p. 202).

Tanmateix, la sorprèn que el Joan arriba tot sol i que, en lloc d'enfrontar-se a la Roser i anar-la a rescatar, quan es troba amb la majordoma no la rebutja ni li retreu res. Sembla, fins i tot, que hagin estat en contacte no fa gaire temps. A més, la Roser porta un carretó de les eines del jardí que el Joan omple de sacs i després de maons (la Montserrat no coneix la paraula *maó* i utilitza la perífrasi peces allargades i planes, d'un pam, si fa no fa, d'un roig terrós per referir-s'hi, tal com llegim en la pàgina 202).

D'altra banda, el Joan no entra a veure-la en tota la tarda ni a la nit.

4. El gest del Joan d'acaronar la panxa de la Montserrat ens recorda que la dona està embarassada de vuit mesos («Abans d'un mes sortiria de comptes», p. 204), cosa que augmenta el dramatisme de la situació final. Fixem-nos que ni el narrador no ens ho ha recordat ni la Montserrat n'ha fet esment, ni com a preocupació pel nadó o per ella mateixa ni per aconseguir un millor tracte de la Roser.

SOLUCIONARI

5. Resposta oberta. Tanmateix, el Joan és un home que no raona clarament. Casat sense estar enamorat, quan s'enamora de la Montserrat perd el sentit de la lògica i es deixa guiar solament pel seu desig, fins al punt que és capaç de planejar aberracions com el confinament de la Montserrat i l'assassinat de l'Antònia Guiu. A més, té canvis bruscos d'humor: tant es pot mostrar molt afectuós amb la Montserrat com, de cop i volta, amenaçar-la si no li segueix el joc, fins a intentar escanyar, finalment, el seu objecte amorós.

6. Perquè hi moren tots els personatges principals, és a dir, la parella que estava protagonitzant un amor legalment impossible, i la nena, fruit d'aquest amor. La Montserrat mata el Joan en defensa pròpia, i la Roser ha mort la nena per bogeria extrema i assassina la Montserrat perquè sap que aquesta la denunciarà en cas que aconsegueixi escapar-se.

Romeu i Julieta i *Mar i cel* també són tragèdies en què moren els personatges principals que havien protagonitzat una història d'amor impossible.

7. Resposta oberta. Els alumnes ara ja han de ser capaços de deduir que el mur misteriós que empetiteix la cambra del segon pis és el que han construït la Roser i el Joan per amagar el cadàver de l'Ada. Alhora també poden deduir per què l'Ariadna hi passa tantes hores jugant amb la seva amiga imaginària, ara clarament esperit. De la mateixa manera, ja poden associar el lloc del jardí on ha fet plantar la tenda de roba i on també es passa les hores jugant amb el lloc on hi ha enterrada la Montserrat.

8. El fet que la Roser hagi estat capaç de matar una nena petita i d'emparedar-la i que hagués matat també la mare del Joan per substituir el seu fill mort demostra que pateix algun desordre mental.

El fet que pugui actuar d'una forma tan cínica i calculadora, tant abans com després de les diferents morts, fa pensar que es tracta d'una psicòtica.

9. No és gaire freqüent que dues persones que conviuen però que no tenen cap lligam genètic real estiguin alterades psíquicament. La teoria que sembla que ens vol transmetre l'autora és que el Joan no sap distingir el bé i el mal pel fet d'haver estat criat per una mare trastornada. En aquest cas, parlem d'un trastorn heretat per l'ambient.

10. – Mirar-se fit a fit (p. 206): l'un davant de l'altre.

– Fer més fred que calor (p. 208): no interessar gaire.

SOLUCIONARI

Capítol 16

1. Sí, perquè finalment la societat s'assabenta de la seva existència i de tot el que els van fer, a ella i a la seva filla.
2. Gràcies a l'Ariadna, ja que el lloc on la nena juga al jardí és clau per descobrir la Montserrat Ferrer. El seu comportament estrany, els noms que esmenta i la nova cançó que adopta ajuden a fer més creïble el diari que troben al canterano i a destapar tota la tragèdia que va tenir lloc a la casa.
3. L'honor de les víctimes es restableix quan l'alcalde de Vilavella de Sort retira la placa d'homenatge a Joan Renart i la substitueix per una de nova en honor de mare i filla. D'altra banda, els mossos d'Esquadra tenen la intenció de posar-se en contacte amb Costa Rica per localitzar-hi algun possible descendent viu que pugui recollir-ne el testimoni.
4. El personatge que desapareix és en Potetes, el gat, i el que reapareix és el senyor Orelles, de manera que la vida de l'Ariadna torna a ser com abans d'arribar a la casa: ara juga amb els germans i viu plenament la realitat visible i comuna per a tots.

DESPRÉS DE LA LECTURA

1. El títol s'entén clarament en acabar la novel·la: el mur és la paret que el Joan i la Roser van aixecar per amagar el cadàver de l'Ada, la nena que ha mort tan injustament per la bogeria que comparteixen tots dos. El mur es troba a l'habitació on l'Ariadna passa les hores jugant amb l'esperit de l'Imma.
Es tracta d'un títol mixt: d'una banda, és literal perquè el mur apareix materialment en la novel·la i, de l'altra, és metafòric, perquè es refereix al secret que amaguen les parets de les cases, per tot allò que s'hi ha viscut.
2. En Potetes és el gat que acompanya l'Ariadna. Tradicionalment, el gat s'ha associat al món de la bruixeria, segurament pel seu caràcter independent i pels seus moviments sigil·losos. La presència del gat està totalment lligada a l'aparició de l'espectre de l'Ada. Un cop l'Ada desapareix, també ho fa el gat.
3. Resposta oberta. Tanmateix, cal que consti que l'Ariadna mai no viu aquesta presència imaginària de l'Ada i la seva mare des de la por ni des de l'estranyesa que els altres no les vegin, sinó des de la diversió. Ella s'ho passa bé amb l'Ada i la Montserrat, no mostra temor en cap moment, sinó confiança plena. Això s'ha de reflectir en la redacció feta sota

SOLUCIONARI

el punt de vista de l'Ariadna, així com la simple desaparició de totes dues, sense que s'hagi assabentat de la descoberta dels assassinats.

4. Resposta oberta. Tanmateix, cal que reflecteixi els fets que conformen la història des dels ulls d'una nena que no pot valorar la magnitud del que està passant: el viatge amb el vaixell, l'acollida de la Roser, l'estat anímic de la mare, potser la seva pròpia enyorança, el confinament i finalment la separació de la mare i la crueltat de la seva carcellera.
5. Resposta oberta. Es tracta de veure, si és possible, que les joguines o nines inseparables de la infantesa s'abandonen quan ha aparegut algun altre estímul que crida més fortament l'atenció, provocat pel creixement, per l'entrada a l'escola, etc. Així es pot comparar amb l'actitud de l'Ariadna, per a qui l'experiència de l'Ada és tan forta que fa que abandoni el senyor Orelles.
6. Resposta oberta. Es tracta de veure que entre les dues xifres només canvia de lloc la lletra *l*. En la novel·la, és un canvi de lloc el que origina les narracions: el canvi de lloc de l'Ariadna i el canvi de lloc de la Montserrat.
7. Resposta oberta.
 - a) En el capítol 5 s'interpreta que darrere l'actitud del Joan hi ha el desig de fer feliç la seva dona perquè l'estima amb bogeria. En canvi, acabada la lectura, veiem que el Joan realment necessita que la Montserrat sigui feliç perquè així no demani sortir de la casa o qualsevol altra cosa que posaria en perill el seu pla. Afirmar que sempre troba una solució és una clara al·lusió al fet d'haver sabut salvar-se de la petició de la Montserrat de venir a viure a Catalunya, encara que això comprometí la seva doble vida.
 - b) En el context del capítol 5, aquesta afirmació és interpretada com la gran voluntat de la Roser de satisfer el matrimoni Renart i de no causar-los problemes econòmics. En canvi, més tard veiem clarament la voluntat que ningú més no s'assabenti d'una situació ben compromesa que podria ser fàcilment denunciada.
8. a) Molts contes castiguen la curiositat. Per exemple, es demana a algú que guardi una caxeta o un bagul o que no miri enrere a fi de preservar el do o regal que s'ha atorgat al protagonista. Quan aquest incompleix la promesa, el do o regal desapareix i el deixa en una situació pitjor. En són exemples les històries bíbliques, com la de la poma prohibida del paradís que Adam i Eva mengen, la dona de Lot convertida en sal, la llegenda japonesa d'Uraxima, la catalana de les *aloges* o dones d'aigua, etc.
 - b) En el fons, la història de la Montserrat s'hi podria incloure: el càstig de la seva curiositat és assabentar-se de la veritable situació en què es troba.

SOLUCIONARI

9. Resposta oberta.

AVALUACIÓ

1. a) La família Fort, que pertany al segle XXI, i la família Renart, que pertany al segle XIX.
b) En la història de la família Fort els fets transcorren al llarg d'un estiu (dos mesos aproximadament), mentre que en la història de la família Renart, ho fan al llarg de cinc o sis mesos, tal com confirmen les dates de les cartes i l'embaràs de la Montserrat.
2. a) Es lleva a la matinada, mentre la família dorm, i passa la nit jugant a la cambra del segon pis, on els pares la recullen cada matí, acompanyada del gat Potetes; menja xocolata desfeta per berenar; juga sempre amb una amiga imaginària que es diu Ada i amb la seva mare, la Montserrat; juga a la cambra del segon pis o bé al jardí sota el roure, i parla en primera persona del plural.
b) La família interpreta que la nena està tenint problemes per adaptar-se al nou espai i a la nova vida que han decidit emprendre al Pallars. En realitat, l'Ariadna està veient unes presències fantasmals que li alteren els gustos i els costums.
3. a) Es titula *Rere el mur* perquè el mur és la paret que el Joan i la Roser van aixecar per amagar el cadàver de l'Ada, la nena que ha mort tan injustament per la bogeria que comparteixen tots dos. El mur es troba a l'habitació on l'Ariadna passa les hores jugant amb l'esperit de l'Imma.
b) Es tracta d'un títol mixt. D'una banda, és literal, perquè en la novel·la apareix la construcció d'un mur a la cambra de la petita Immaculada per amagar-ne el cadàver; de l'altra, és metafòric, perquè es refereix a una experiència viscuda a la casa que ha restat oculta darrere els seus murs.
4. Resposta oberta. Es tracta que l'alumnat hi distingeixi el grup de la gent gran (amb la separació de rols clàssica: les dones a la carnissera i els homes al casinet) i el grup de la gent jove (la colla amb qui s'ajuntaran la Paula i el Biel). Poden descriure el caràcter de cada personatge o dels principals que recordin. Pel que fa al parlar, també es tracta que recordin alguna forma especial del parlar del Pallars, com ara els imperfets de la segona i la tercera conjugació en -eva/-iva (veïva, volives), les persones quarta i cinquena de l'imperfet d'indicatiu en -àvom, -àvou (comentàvom, atansàvom), el condicional amb les terminacions -ria, -rís, -rí, -rim, -riu, -rín (serí, en lloc de seria), els imperfets de subjuntiu (fés-som...), els articles lo, los, els plurals en -ns (hòmens), mots propis de l'indret (camins per vegades, agranar per escombrar, un ramat per un grapat), els determinants i pronomes (açò, mos...).

SOLUCIONARI

5. La construcció de la torre obeeix al desig del Joan Renart d'ocultar la Montserrat i l'Imma, testimonis de la seva doble vida matrimonial, cosa que podria dur-li problemes. Per això, la casa és lluny del poble i la torre té els murs alts i les finestres com si fossin espitlleres que permeten veure-hi, però no ser vist.
6. Allò que endarrereix la unió de les dues històries és el nom de la Immaculada, anomenada Imma en la narració del segle XIX i Ada en la narració del segle XXI. Així doncs, es tracta de la nena que serà assassinada en el passat i que apareixerà com a esperit en el futur.
7. El jurament que havia fet la Montserrat era que el Joan Renart i la Roser no quedarien impunes, que el segrest i l'assassinat seu i de la seva filla es coneixerien públicament i que es restabliria el seu honor.
S'acaba acomplint més enllà de la seva mort sota la forma d'un esperit que ha quedat atrapat per la seva necessitat d'acomplir una justícia.
8. Menys la Roser, tots acaben morint assassinats: la Roser mata l'Ada i la Montserrat, i aquesta última mata el Joan Renart.
9. La Montserrat va néixer i va créixer a Costa Rica. Filla d'un indià i d'una nativa, va créixer en un medi acomodat i rural dins uns camps de plantació de sucre. Va ser batejada amb el nom de Montserrat perquè el seu pare enyorava i estimava la seva terra d'origen: Catalunya. Per això, la dona va voler acompanyar el seu marit a la seva terra i a la dels seus pares.
10. La Montserrat troba dins un bagul que hi ha amagat a la biblioteca les cartes que l'Antònia Guiu havia enviat al Joan, amb la qual cosa es destapa la doble vida matrimonial del seu marit.